Nota Dierenwelzijn

Gemeente Maastricht

Gemeente Maastricht

Rapport informatie

Titel:	Nota Dierenwelzijn gemeente Maastricht
Opdrachtgever:	Wethouder dierenwelzijn, H. Mackus
Opdrachtnemer:	Gerard Wijnands
Opsteller document:	Janneke Ackermans Edo Lemmens Gerard Wijnands Willeke van den Heuvel, adviseur Dierenwelzijn
Interne code:	
Datum:	13 Augustus 2024
Status:	Definitief

Inhoudsopgave

1. INLEIDING 4

1.1 Doelstelling van de Nota Dierenwelzijn 4
1.2 Ambities 5
1.3 Afbakening 5
1.4 Totstandkoming nota 6
1.5 Leeswijzer 7

2. DIERENWELZIJN EN WETTELIJKE TAKEN 8

2.1 Introductie dierenwelzijn 8
2.2 Landelijke wet- en regelgeving 9
2.3 Provinciale bepalingen 10
2.4 Gemeentelijke regelgeving (APV) 11
2.5 Organisatie van dierenwelzijnstaken 11
2.6 Toekomstige ontwikkelingen 12

3. DE GEMEENTE MAASTRICHT EN DIERENWELZIJN 14

3.1 Ontwikkelingen van de afgelopen tien jaar 15
3.2 Dierenwelzijn in de breedte 17
3.3 Communicatie en educatie 25
3.4 Inbedden dierenwelzijnsbeleid 26
3.5 Evaluatie 27
3.6 Samenvatting, voorstellen en acties 27

4. GEHOUDEN DIEREN 28

4.1 Rol van de gemeente 28
4.2 Huisdieren in de gemeente 29
4.3 Honden in de gemeente 31
4.4 Katten in de gemeente 34
4.5 Houden van exotische, gevaarlijke en verboden dieren 37
4.6. Samenvatting, voorstellen en acties 39

5. HOBBYDIEREN 40

5.1 Rol van de gemeente 40
5.2 Hobbydieren in de gemeente 41
5.3 Dieren en religie 47
5.4 Toekomstige ontwikkelingen 47
5.5 Samenvatting, voorstellen en acties 47

6. DIEREN IN HET WILD 48

6.1 Rol van de gemeente 48
6.2 Wilde dieren in de gemeente 49
6.3 Wilde dieren en besmettelijke dierziekten ..54
6.4 Wilde dieren in beweging 55
6.5 Dierplagen 58
6.6 Overlast gevende overige dieren 59
6.7 Exoten 63
6.8 Samenvatting, voorstellen en acties 66

7. BEGROTING EN PLANNING 67

7.1. Kosten en beschikbare middelen 67
7.2. Overzicht van de acties en planning 71

8. BIJLAGEN 73

8.1 Begrippen en afkortingen 73
8.2 Wet- en regelgeving 75
8.3 Afwegingskader overlast 77

1. Inleiding

In Maastricht wonen mens en dier samen, zowel huisdieren als dieren in de natuur. Wij hebben met zijn allen een zorgtaak voor deze dieren. In gebieden waar mens en dier samenleven, is het van essentieel belang om ervoor te zorgen dat het welzijn van beide partijen wordt beschermd. Een doordacht beleid zorgt ervoor dat bij besluitvorming en dagelijkse keuzes rekening wordt gehouden met het welzijn van zowel mensen als dieren.

In 2014 is binnen Maastricht de dierenwelzijnsnota vastgesteld. In 2019 is dit beleid geëvalueerd en werd geconcludeerd dat op dat moment geen aanpassing nodig was. Beleid en regelgeving op gebied van dierenwelzijn is echter aan verandering onderhevig. Daarnaast zien we verschillende maatschappelijke ontwikkelingen rond dieren(welzijn). Zo constateren we dat door versnippering van hun leefgebied buiten de stad, maar ook door vergroening van de stad, steeds meer dieren de stad in komen, wat soms tot conflicten leidt. We zien ook groeiende aandacht en zorgen vanuit de stad met betrekking tot dieren en het dierenwelzijn. Daarom is het belangrijk de dierenwelzijnsnota nu te actualiseren; het voornemen tot actualisatie is opgenomen in het coalitieakkoord.

In deze nota wordt beschreven hoe het stadsbestuur invulling geeft aan wettelijke taken ten aanzien van dieren. Daarnaast beschrijft de nota hoe, aanvullend op de wettelijke taken, de zorg voor en de bescherming van dieren binnen de gemeentegrens wordt ingevuld.

De vele aspecten van dierenwelzijn komen in deze nota aan bod. Van samenwerking met organisaties die zorgen voor opvang en verzorging van zwervende, zieke en gewonde dieren tot veiligheidsaspecten bij de omgang met dieren en overlast die dieren kunnen veroorzaken.

Van de inzet van dieren voor vermaak of als proefdier tot ecologisch beleid zoals dat in de omgevingsvisie gekaderd is. Deze nota geeft aan waar de prioriteiten van het stadsbestuur liggen en vormt een duidelijk, praktisch en gemeente breed toepasbaar kader voor de komende vijf jaar.

1.1 Doelstelling van de Nota Dierenwelzijn

De actuele nota geeft een compleet inzicht in de diverse taken van de gemeente rondom het thema ‘dier’. Deze taken liggen verspreid over verschillende afdelingen binnen onze gemeente. Het samenvoegen van alle aspecten van dierenwelzijn in één integraal document geeft overzicht, inzicht en bevordert samenwerking met interne en externe stakeholders.

Op het gebied van dierenwelzijn hanteren we de volgende doelstellingen binnen de gemeentelijke bevoegdheden:

1. Het borgen van het dierenwelzijn van gehouden-, hobby- en wilde dieren (op basis van de 5 vrijheden van Brambell): zie ook paragraaf 2.1.
2. Het hanteren van een integraal en eenduidig beleid waarbij de belangen van dieren worden meegewogen tegen andere belangen.
3. Een integrale aanpak vanuit verschillende afdelingen van de gemeente bij de uitvoering van het dierenwelzijnsbeleid.

1.2 Ambities

Een gemeente heeft op het gebied van dierenwelzijn een aantal wettelijke taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden. Deze taken hebben met name betrekking op de zorg voor gewonde en zieke dieren, het bestrijden en voorkomen van dierplagen en de zorg voor de intrinsieke waarde van het dier. De uitvoering van deze taken beschouwen wij als de basis voor deze nota.

Daarnaast hebben we als gemeente meer ambities op het gebied van dierenwelzijn. We willen niet alleen reactief inspelen op wijzigingen in wet- en regelgeving, bij calamiteiten of anderen veranderingen. We willen een proactief en integraal dierenwelzijnsbeleid voor onze gemeente. De ambities die wij hebben staan vermeld in deze nota. Per hoofdstuk wordt aangegeven wat de wettelijke taken zijn en wat onze ambities zijn en, zoveel mogelijk, wat deze ambities voor consequenties hebben.

1.3 Afbakening

Deze nota legt de focus op het welzijn van alle dieren binnen Maastricht, zolang dit binnen de bevoegdheid van de gemeente valt. Aspecten die onder overheidsbeleid vallen, zoals dierproeven en megastallen, en zaken die onder provinciaal beleid vallen, zoals vergunningen voor beheer en schadebestrijding, zijn geen onderdeel van deze beleidsnota.

Veel wettelijke taken op het gebied van dierenwelzijn zijn belegd bij landelijke instanties zoals de Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit (NVWA), de Landelijke Inspectiedienst Dierenwelzijn (LID) en de politie.

Deze nota legt de focus op het individuele dier. Dit is geen ecologische nota, maar raakt ecologische onderwerpen zoals biodiversiteit en het leefklimaat.

Het stimuleren van gedragsverandering bij eetpatronen van mensen tot meer diervriendelijk nemen we bewust niet mee in deze nota aangezien dit te omvangrijk is voor de scope van dit thema.

Maastricht is op het gebied van veeteelt klein. Kwesties over megastallen en te weinig diervriendelijk gehouden vee komen binnen onze grenzen niet substantieel voor en ook hierbij kiezen we ervoor hier niets van op te nemen in deze nota.

We streven ernaar om de nota zoveel mogelijk af te stemmen met andere beleidsterreinen. Onze aanpak is pragmatisch, praktisch en integraal. Dit houdt niet in dat we in alle gevallen vinden dat er gehandeld moet worden. De natuur lijkt soms erg wreed, waardoor er een aandrang ontstaat om te handelen; maar we accepteren dat dit onderdeel is van dieren in de natuur.

1.4 Totstandkoming nota

Deze nota is mede tot stand gekomen dankzij de inbreng van interne en externe stakeholders. We willen deze partijen hartelijk bedanken voor hun bijdragen, input en opmerkingen. De input is opgenomen in het document participatienota. We bedanken deze partijen voor hun geleverde bijdrage.

Stakeholder Intern	Stakeholder Extern
Stadsbeheer	Animal's Faith
Taakveld Communicatie	Animo Animalis
Taakveld Evenementen	CNME
Taakveld Handhaving	Dierenambulance Limburg Zuid
Taakveld Sociaal	Dierenartsen
Taakveld Subsidies	Dierenbescherming
Taakveld Vastgoed	Dierenpolitie
Taakveld Veiligheid	Faunabeheereenheid Limburg
	IVN Limburg
	Kinder- en zorgboerderij De Heeg
	Stichting boerderij Daalhoeve
	Stichting Kinderboerderij Limmel
	Boerderij Aon Köbbes
	Activiteitenboerderij De Grubbe
	Natuurhistorisch Genootschap Limburg
	Natuurhulpcentrum Opglabbeek
	Plantengezondheidsdienst Limburg
	Provincie Limburg
	RAVON
	Stichting Dier in Nood
	Stichting Schildpaddenopvang
	Visstandverbetering Maas (visvereniging), Sportvisserij Limburg
	Willeke van den Heuvel, freelance adviseur dierenwelzijn

1.5 Leeswijzer

De Nota Dierenwelzijn kent een opbouw van meer generiek (wet- en regelgeving, algemene maatregelen) naar specifiek voor bepaalde diersoorten (gehouden dieren, hobby dieren en dieren in het wild). Acties en voorstellen zijn per paragraaf opgenomen in een blauw kader. In hoofdstuk 7 worden de financiële implicaties en planning geduid.

Een verklarende woordenlijst is in de bijlage opgenomen. Woorden die nader verklaard worden in deze lijst staan groen gedrukt.

Acties en voorstellen:

2. Dierenwelzijn en wettelijke taken

Dierenwelzijn is een onderwerp dat steeds meer aandacht krijgt in onze samenleving. Het gaat om de zorg en aandacht voor de levensomstandigheden en het welzijn van dieren, of ze nu als huisdieren worden gehouden, in de landbouw worden gebruikt, of in het wild leven. In dit brede spectrum spelen zowel de landelijke, de provinciale en de gemeentelijke overheid alsmede de inwoners een cruciale rol.

2.1 Introductie dierenwelzijn

Dierenwelzijn richt zich op het welzijn en de zorg voor dieren in onze samenleving. Het gaat over het begrijpen, respecteren en beschermen van de intrinsieke waarde van dieren, en het waarborgen van hun recht op een gezond en gelukkig leven. Dit concept is geworteld in het besef dat dieren gevoelens en behoeften hebben, vergelijkbaar met die van mensen, en daarom verdienen ze respect, zorg en bescherming.

De intrinsieke waarde van het dier verwijst naar het idee dat dieren waarde op zichzelf hebben, los van eventuele voordelen of gebruik voor de mens. Dit betekent dat dieren niet als "hulpmiddelen" of "producten" mogen worden beschouwd, maar als individuen met hun eigen rechten en welzijn. Deze erkenning van de intrinsieke waarde van dieren vormt de basis voor

ethische behandeling en zorg voor alle dieren, ongeacht hun soort, ras of functie in de maatschappij.

Een belangrijk kader voor het begrijpen en beoordelen van dierenwelzijn is gebaseerd op de "vijf vrijheden van Brambell" (Bron Dierenwelzijnsorganisaties). Deze vijf vrijheden zijn:

1. Vrijheid van honger en dorst: dieren moeten op regelmatige basis toegang hebben tot vers water en voeding om te voldoen aan hun voedingsbehoeften.
2. Vrijheid van fysiek ongemak: dieren moeten gehuisvest worden in omgevingen die hen beschermen tegen extreme weersomstandigheden, ziekten en fysiek ongemak.
3. Vrijheid van pijn, verwonding en ziekte: dieren moeten worden beschermd tegen lichamelijk lijden en ziekte. Wanneer dieren ziek zijn, moeten ze passende zorg en behandeling krijgen.
4. Vrijheid om natuurlijk gedrag te vertonen: dieren moeten de mogelijkheid hebben om hun natuurlijke gedragingen, zoals beweging, socialisatie en het volgen van hun natuurlijke instincten, uit te oefenen.
5. Vrijheid van angst en stress: dieren moeten worden beschermd tegen psychologische stress en angst, en hun omgeving moet hen de mogelijkheid bieden om zich veilig en comfortabel te voelen.

Naast het model van Brambell is er eveneens een benadering op basis van positief welzijn in plaats van negatief welzijn bij dieren: het ‘Five Domains’-model van David J. Mellor (2016). Hierbij wordt vanuit de Vijf Vrijheden (Farm Animal Welfare Council, 1993) door geredeneerd over de effecten van het wel of juist niet voldoen aan één of meer van de Vijf Vrijheden op de beleving van het dier. Deze aanpak leidt ertoe dat er minder nadruk ligt op het voldoen aan basisbehoeften, en meer op een ‘life worth living’ (kwaliteit van leven) voor het dier.

Het waarborgen van deze vijf vrijheden is van essentieel belang om het welzijn van dieren te garanderen. Dit betekent dat we, ook als gemeente, verantwoordelijkheden hebben om te zorgen voor de behoeften van dieren die door de mens gehouden worden, waardoor een afhankelijkheid gecreëerd wordt. Zoals aangegeven in paragraaf 1.3 gaan we daarbij niet altijd handelen bij dieren in het wild. Natuur lijkt in onze ogen soms wreed. Een aantal voorbeelden om dit te illustreren. In het wild worden kuddes wilde grazers met name gereguleerd door honger. Bij vogelnestjes komt het vaak voor dat enkelen het niet halen omdat ze te klein zijn. Bij territoria van dieren wordt er vaak hardnekkig gevochten en predatoren eten nu eenmaal andere beestjes. En in voorkomende gevallen moeten beesten zoeken of ver lopen om aan water te komen. We hechten er aan dat natuurlijke processen gewoonweg mogen verlopen.

2.2 Landelijke wet- en regelgeving

Veel wettelijke taken en bevoegdheden op het gebied van dierenwelzijn liggen bij landelijke of provinciale instanties. De rol van de gemeente is op het gebied van wet- en regelgeving beperkter.

In de bijlagen (8.2) staat relevante wet- en regelgeving waarin dierenwelzijn is opgenomen. De wettelijke taken voor een gemeente beperken zich tot:

- Eenieder is verplicht een dier in nood te helpen en het is verboden een dier de benodigde zorg te onthouden (Wet dieren, artikel 2.2. lid 8).
- Een gemeente is verplicht om gevonden dieren (dieren met een vermoedelijke eigenaar) minimaal twee weken te bewaren en te verzorgen. De eigenaar heeft twee weken de tijd om het dier op te halen. Gebeurt dit niet, dan wordt de gemeente eigenaar van het dier (Burgerlijk Wetboek, 5:8 lid 3).
- De gemeente heeft een opvangtermijn van maximaal 13 weken voor dieren die betrokken zijn bij huisontruimingen, arrestaties of gedwongen opnames (Algemene wet bestuursrecht, Artikel 5:30 lid 1).
- De gemeente is verantwoordelijk voor preventie en bestrijding van dierplagen en het verwijderen van dode dieren uit de openbare ruimte (Wet publieke gezondheid, Wet dieren Artikel 3.5. Kadavers gezelschapsdieren Regeling dierlijke producten Artikel 3.10. Verwijdering + Wet publieke gezondheid, hoofdstuk V. Bijzondere bepalingen infectieziektebestrijding).

- Nieuw: De Omgevingswet
  Per 1 januari 2024 is de Omgevingswet ingegaan. Deze wet heeft tot doel om alle bestaande wetten en regels met betrekking tot de fysieke leefomgeving te bundelen en vereenvoudigen. Het beoogt een integrale benadering te bieden voor ruimtelijke ordening, milieu, natuur en waterbeheer. De controlerende taak van de gemeente wordt groter: nadelige gevolgen van projecten moeten duidelijk in kaart gebracht zijn om te voorkomen dat er vergunningen worden verleend die schade aan planten en dieren veroorzaken. De Flora- en Faunacheck (quickscan) is hier een belangrijk middel in.

- Vervallen: Wet natuurbescherming
  De Wet natuurbescherming is vervallen op 1 januari 2024. De regels van deze wet zijn opgenomen in de Omgevingswet via het aanvullingsspoor natuur. Het aanvullingsspoor natuur voegt regels over natuurbescherming toe aan de Omgevingswet. De Wet natuurbescherming is inhoudelijk als zodanig opgenomen in de omgevingswet.

2.3 Provinciale bepalingen

Veel taken met betrekking tot de instandhouding van natuur zijn gedelegeerd door het rijk aan de provincie. Elke provincie heeft de bevoegdheid om specifieke aspecten van regelgeving aan te passen aan de eigen provinciale omstandigheden. In Limburg komen bijvoorbeeld de das en steenmarter veel vaker voor dan in andere regio's, waardoor specifieke beheermaatregelen noodzakelijk zijn.

Gewonde en hulpbehoevende inheemse diersoorten mogen alleen vervoerd en opgevangen worden door dierenambulances en in opvangcentra die een vergunning hebben van de provincie.

Het beheer van fauna is een provinciale bevoegdheid. De Faunabeheereenheid (FBE) Limburg coördineert de uitvoering van het faunabeheer in Limburg. De Faunabeheereenheid Limburg is een organisatie waarin verschillende maatschappelijke groeperingen die betrokken zijn bij het faunabeheer in Limburg samen afspraken maken over de benodigde of gewenste vormen van faunabeheer. .

Een wildbeheereenheid is een plaatselijk samenwerkingsverband van jacht(akte)houders die tot doel heeft jacht, wildbeheer en schadebestrijding in het eigen werkgebied te bevorderen.

De faunabeheereenheid stelt een faunabeheerplan op dat door de provincie wordt goedgekeurd en coördineert namens de provincie Limburg de inzet van vergunningen en de uitvoering van de verschillende beheervormen. Het Faunabeheerplan 2020-2026 vormt daarmee de basis voor vergunningverlening voor schadebestrijding en populatiebeheer van wilde diersoorten in de provincie Limburg. Faunabeheer wordt toegepast voor de jachtsoorten als konijn en fazant, voor soorten waarbij het gaat om schadebestrijding zoals vos, zwarte kraai, kauw en ganzen, maar ook voor populatiebeheer als reeën en wilde zwijnen.

De provincie is eveneens verantwoordelijk voor het monitoren en beheersen van invasieve exoten binnen haar gebied. Dit omvat onder andere het opstellen en implementeren van regelgeving en beleid om de introductie en verspreiding van invasieve exoten te beperken, het coördineren van inspanningen met betrekking tot monitoring en bestrijding, en het informeren en betrekken van lokale belanghebbenden.

2.4 Gemeentelijke regelgeving (APV)

Binnen de Algemene Plaatselijke Verordening (APV) van onze gemeente zijn bepalingen opgenomen op het gebied van dierenwelzijn.

- Voor honden zijn bepalingen opgenomen dat zij binnen de bebouwde kom aangelijnd moeten zijn, zijn er losloopgebieden vastgesteld en plekken waar honden verboden zijn. Ook dienen honden voorzien te zijn van een chip en moet hondenpoep opgeruimd worden.
- De burgemeester kan een aanlijn- en/of muilkorf gebod opleggen als er sprake is van een hond die door zijn gedrag als gevaarlijk of hinderlijk wordt beoordeeld.
- Hinderlijke of schadelijke dieren mogen niet in openbare ruimtes of op, door het door het college aangewezen plekken, aanwezig zijn.
- De eigenaar van vee dient ervoor te zorgen dat loslopend vee niet op een weg kan komen.
- Er kan handhaving plaatsvinden bij overlast als gevolg van dieren.
- De burgemeester kan een last onder dwangsom of onder bestuursdwang opleggen naar aanleiding van een schending als gevolg van hinder door dieren.

2.5 Organisatie van dierenwelzijnstaken

Veel wettelijke taken en bevoegdheden zijn toebedeeld aan landelijke instanties of aan de provincie.

- Het toezicht en de handhaving van de Wet dieren worden uitgevoerd door de politie, de Landelijke Inspectiedienst Dierenbescherming (LID) en de Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit (NVWA).
- Wanneer inwoners een vermoeden hebben van dierenmishandeling of verwaarlozing, dan kunnen ze contact opnemen met meldpunt 144: Red een dier. Meldingen die bij dit nationale meldnummer binnenkomen, worden in eerste instantie doorgestuurd naar de politie. Als de politie een overtreding vaststelt, zal er een strafrechtelijke vervolging volgen.
- In situaties waarin het welzijn van de dieren kan worden verbeterd, wordt de Landelijke Inspectiedienst Dierenwelzijn (LID) betrokken. Zij hebben de bevoegdheid om eigenaren administratief te verplichten de levensomstandigheden van de dieren te verbeteren.
- In sommige gevallen kan er in samenwerking met de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO) en het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit besloten worden om dieren bij hun eigenaar weg te halen.

- De NVWA voert inspecties uit bij mensen die professioneel zorgen voor landbouwhuisdieren, honden en katten. Deze inspecties kunnen onaangekondigd zijn, gebaseerd zijn op risicoselectie, of worden uitgevoerd als reactie op ontvangen meldingen.
- De politie, de LID en de NVWA werken samen en dragen gezamenlijk de verantwoordelijkheid voor het opsporen en voorkomen van misstanden in de handel van gezelschapsdieren.
- Gemeente Maastricht heeft een signalerende taak in bovenstaande. Meldingen over dierenwelzijn die bij gemeente Maastricht binnenkomen, worden doorgezet naar Handhaving, de Dierenpolitie of de verantwoordelijke instantie.
- Gemeente Maastricht neemt deel aan de overleggen van de 'samenwerkende dierorganisaties Maastricht'. De medewerker van politie Maastricht die zich bezighoudt met dieraangelegenheden is ook aanwezig bij deze overleggen. Er is rechtstreeks contact tussen de medewerkers van de gemeente en de Dierenpolitie.

2.6 Toekomstige ontwikkelingen

Ontwikkelingen op dierenwelzijnsgebied staan nooit stil. Er komen dieren het land binnen door klimaatveranderingen die we voorheen niet hadden en die een mogelijk gevaar vormen voor onze inheemse dieren. Wet- en regelgeving is aan verandering onderhevig en ook de manier waarop wij met dieren omgaan verandert.

We kunnen niet alles voorzien wat de komende 5-10 jaar op ons afkomt, maar een aantal wetswijzigingen is al aangekondigd:

- Vanaf juli 2024 is de **Huis- en Hobbydierenlijst** (ook wel de Positieflijst genoemd) ingevoerd, waarop geschikte zoogdiersoorten als huisdier staan vermeld. Het fokken, verhandelen en weggeven van dieren die niet op deze lijst staan, wordt verboden. De LID, dierenpolitie en NVWA zullen hierop controleren. Er komt een overgangsregeling voor eigenaren van dieren die niet op de lijst staan en die bewijs hebben dat zij het dier vóór 1 juli 2024 hadden.
  Er bestaat een groot risico dat zoogdieren die niet op deze lijst staan, worden gedumpt in de natuur als de eigenaar ervan af wil. Dit kan resulteren in verschillende soorten zwerfdieren in Maastricht. Het transport en de opvang van zwerfdieren is contractueel geregeld. Er is mogelijk (op termijn) maatwerk nodig voor de opvang van deze (vaak exotische en/of gevaarlijke) dieren.
- **Chip- en registratieplicht voor katten**: om zwerfkatten en overlast te reduceren wordt het verplicht om katten te chippen en registreren (per 2024/2025).
  Door deze chipplicht kunnen kwijtgeraakte katten sneller en vaker herenigd worden met hun eigenaar. Ook kunnen eigenaren aangesproken worden als deze katten voor overlast zorgen.
- Eind 2023 kondigde de Rijksoverheid maatregelen aan om het risico op **agressief gedrag bij honden** te verminderen:
  - Een verplichte cursus voor eigenaren bij de aanschaf van een hond wordt ingesteld.
  - Er wordt een risicobeoordelingstest ontwikkeld om gevaarlijk gedrag bij honden vast te stellen.
  - Een landelijk registratiesysteem van bijtincidenten wordt ingevoerd, waardoor overheden inzicht krijgen in betrouwbare gegevens om tijdig te kunnen ingrijpen. Dit helpt bij het voorkomen van bijtincidenten.
- Er wordt onderzoek gedaan naar de juiste manier van socialiseren van pups door fokkers, om het risico op gevaarlijk gedrag bij honden op latere leeftijd te verminderen.

Invoeren van een **houd- en vertoningsverbod** voor dieren die lijden onder hun uiterlijk (bijvoorbeeld honden met een korte snuit of katten met vouwoortjes).

3. De gemeente Maastricht en dierenwelzijn

De aandacht voor dierenwelzijn is binnen onze gemeente, ondanks de beperkte taken en bevoegdheden op dit gebied, de afgelopen jaren sterk toegenomen. De dieren in Maastricht maken deel uit van het stadsleven. Of het nu gaat om huisdieren zoals de kat en hond of dieren in het wild zoals de egel of de bever.

De interactie met dieren in stedelijke en buitengebieden brengt uitdagingen met zich mee. Dieren spelen namelijk diverse rollen in de stad. Ze vormen gezelschap, worden ingezet voor educatie, maar ook dierziekten en overlast van (plaag)dieren vragen om aandacht.

Het gemeentelijk beleid streeft ernaar om op een verantwoorde manier met dieren om te gaan, waarbij rekening wordt gehouden met zowel huisdieren als wilde dieren. Het vinden van een balans tussen het welzijn van dieren en de leefbaarheid voor inwoners is een voortdurende

uitdaging, vooral in een tijd van veranderende inzichten, groeiende stedelijke natuur en uiteenlopende opvattingen over dierenwelzijn.

De nieuwe nota dierenwelzijn voor de komende vijf jaar beoogt deze uitdaging aan te gaan door een breed perspectief op dierenwelzijn te hanteren en samen te werken met betrokken partijen in Maastricht.

3.1 Ontwikkelingen van de afgelopen tien jaar

De nota Dierenwelzijn is de actualisatie van de in 2014 vastgestelde nota Dierenwelzijn. Vanwege ontwikkelingen in internationale- en nationale wetgeving en de toename in maatschappelijke betrokkenheid bij dierenwelzijn, is deze nota toe aan vernieuwing.

Op 27 juli 2017 is de nota tussentijds geëvalueerd (2017-24532). Daarbij zijn destijds de volgende punten aan de orde gekomen:

- Communicatie (gemeentelijke website en Facebookpagina).
- Overleg met de partners (Dierenbescherming, Dierenambulance Limburg-Zuid, Dierenpolitie en dierenartsen).
- Noodfonds.
- Diverse acties als: chippen, zwerfkatten, wildlife, nieuw dierenasiel en de dierenweide in het stadspark.

Op 4 juli 2019 is de nota voor de tweede maal tussentijds geëvalueerd (2019.19631). In deze evaluatie waren de volgende onderwerpen nog toegevoegd:

- Het overleg met de samenwerkende partners.
- De instelling van het noodfonds, chippen van hond en kat en het beleid ten aanzien van in het wild levende dieren.

In de nota uit 2014 was een aantal actiepunten opgenomen die sindsdien zijn opgepakt. De actiepunten uit de vorige nota en de huidige status:

Nr	Actiepunt	Voortgang
1	Protocol opstellen hoe te handelen bij in nood verkerende gevonden (huis)dieren met een vermoedelijke eigenaar.	Dit is uitgewerkt en wordt actueel gehouden. Zie § 3.2.2.
2	24 uurs dierennoodhulpketen opstellen.	Het is opgesteld. Er vindt regelmatig overleg plaats met lokale dierenwelzijns-organisaties. Deze zullen in de komende jaren geïntensiveerd worden waar nodig en mogelijk. Zie § 3.2.2.
3	Eind 2016 evalueren van de samenwerking op gebied van sterilisatie/castratie van zwerfkatten.	Sterilisatie/castratieacties worden voortdurend uitgevoerd door de Dierenbescherming. Zie § 4.4.3.
4	Op de gemeentelijke internetsite een webpagina over dierenwelzijn inrichten en daarover halfjaarlijks via diverse media communiceren.	Webpagina natuur en dieren gemaakt, geplaatst en wordt bijgehouden (via de contentkalender).
5	De raad middels een raadsinformatiebrief informeren zodra de huidige regelgeving met betrekking tot dierenwelzijn structureel wijzigt.	In verband met nieuwe regelgeving is het opstellen van deze Nota Dierenwelzijn opgepakt, met goedkeuring van de raad.
6	Aanwijzen van een gemeentelijk contactpersoon als aanspreekpunt voor vragen met betrekking tot dierenwelzijn.	Deze capaciteit is tijdelijk beschikbaar geweest. De nut en noodzaak is duidelijk geworden tijdens het opstellen van deze nota.
7	24/7 bereikbaarheid coördinatiepunt meldingen vanuit 144 (telefonisch/mail)	Via dierenpolitie geregeld. Is niet de verantwoordelijkheid van de gemeente.
8	Vergroten / afstemming bereikbaarheid van de dierenambulances.	Dit is een continu proces.
9	Uniformiteit in contracten met omliggende gemeenten.	Is onderzocht. Samenwerking is met betrekking tot contracten niet te realiseren daar iedere gemeente diensten in een eigen vorm afneemt van de markt en daarin autonome keuzes maakt.
10	Opvang wilde dieren en aandacht voor de wilde dieren versterken.	Provincie Limburg verstrekt een subsidie voor wildopvang. Maastricht heeft geen eigen subsidieregeling voor wildopvangcentra.
11	Het overleg met samenwerkende partners.	Met Dierenbescherming, Dierenambulance Limburg Zuid, dierenpolitie, kinderboerderijen en andere stakeholders zijn we in gesprek.
12	De instelling van het noodfonds, chippen van hond en kat en het beleid ten aanzien van in het wild levende dieren.	Het noodfonds is ingesteld, er zijn chipacties uitgevoerd en er is meer aandacht voor in het wild levende dieren.

Tien jaar na het uitbrengen van de eerste Nota Dierenwelzijn, kunnen we constateren dat een groot deel van deze actiepunten zijn opgepakt en uitgewerkt. Andere punten zijn weer ingehaald door de actualiteit van de dag. Dit heeft ongetwijfeld te maken met de dynamiek van dit thema en de grotere maatschappelijke en politieke belangstelling op het gebied van dierenwelzijn.

Naast deze actiepunten zijn er tal van vragen en uitdagingen bij verschillende ambtenaren terecht gekomen. Door het ontbreken van een actueel en integraal beleid en door onvoldoende capaciteit, zijn zaken minder proactief opgepakt.

Als gemeente staan we voor veel uitdagingen: we moeten meer bouwen maar ook meer natuur behouden, biodiversiteit verbeteren en CO_2 verminderen. Dit leidt ertoe dat het vraagstuk 'dieren' binnen gemeente Maastricht een steeds grotere rol krijgt.

Over het algemeen kunnen we constateren dat er goede stappen zijn gezet in de professionalisering van het dierenwelzijnsbeleid, maar dat we er nog niet zijn. Daarom staan in deze Nota de actiepunten vermeld voor de komende vijf jaar. Actiepunten om - in sommige opzichten - een inhaalslag te maken, om aan te sluiten op nieuwe wet- en regelgeving, maar ook om in te spelen op veranderende omstandigheden.

3.2 Dierenwelzijn in de breedte

In de volgende hoofdstukken gaan we in op wat we als gemeente doen voor respectievelijk gehouden dieren, hobbydieren en dieren in het wild. Er zijn echter ook tal van activiteiten die uitgevoerd worden om dierenwelzijn generiek te ondersteunen.

3.2.1 Vervoer en opvang van zieke, gewonde en verdwaalde dieren

We zijn wettelijk verplicht (gehouden) dieren die ziek, gewond of verdwaald zijn, op te (laten) halen, vervoeren en opvangen (inclusief verzorging). Deze taak heeft de gemeente ondergebracht bij een externe partij die door middel van een Europese aanbesteding is geselecteerd. De opdracht is gegund en ingegaan op 1 januari 2023 en heeft een looptijd van twee jaar met een optionele verlenging van twee maal één jaar.

Naast deze zorgplicht is de gemeente verplicht om een gevonden gehouden dier minimaal twee weken op te vangen en te verzorgen. Als de eigenaar van het gevonden dier zich niet binnen twee weken meldt, is de gemeente bevoegd om het dier in eigendom over te dragen aan een ander. Mocht dit uitgesloten zijn, dan is de burgemeester bevoegd om het dier te laten inslapen. Van de bewaartermijn van twee weken mag worden afgeweken als het dier slechts met onevenredig hoge kosten kan worden bewaard, of het laten inslapen om geneeskundige redenen vereist is.

De bewaarplicht geldt voor alle dieren die binnen de gemeentegrenzen gevonden worden en vermoedelijk een eigenaar hebben (gehad). Voor honden en katten is deze verplichting uitbesteed middels een overeenkomst voor een periode van 25 jaar en loopt tot en met 31 december 2037; voor de overige diersoorten wordt telkens voor korte duur een overeenkomst aangegaan.

3.2.2 Dierennoodhulpketen

Het opstellen van een 24 uurs dierennoodhulpketen was een van de actiepunten uit de Nota Dierenwelzijn van 2014. Met het uitbesteden van de noodhulp aan een partij die 24/7 bereikbaar is, is deze hulp geborgd.

Is er sprake van een in nood verkerend gevonden (huis)dier, dan kan 24/7 gebeld worden met de partij waaraan de noodhulp is uitbesteed. Heeft het betreffende dier dringend medische hulp nodig of zijn de verwondingen dusdanig dat men het dier moet laten inslapen, dan wordt

het naar de dichtstbijzijnde dienstdoend dierenarts gebracht. Is er geen sprake van medische nood, dan wordt het dier tijdelijk ondergebracht in de opvang van de partij waaraan de noodhulp is uitbesteed.

De kwaliteit van deze dienstverlening is belangrijk, waarbij bereikbaarheid, beschikbaarheid, snelheid en flexibiliteit een rol spelen. Objectieve kwaliteitscriteria die goed meetbaar zijn, zijn essentieel bij de uitvoering en rapportage.

Huidig protocol in geval van dier in nood (gewond, zwak, verdwaald, kadaver):

- Bel de centrale van de Dierenbescherming op 088-811 35 10.
- In geval van medische noodzaak wordt het dier naar de dichtstbijzijnde dierenarts van dienst gebracht.
- Is er geen sprake van medische noodzaak, dan worden gehouden dieren naar het Dierenbeschermingscentrum in Born gebracht en wilde dieren naar het Natuurhulpcentrum in Opglabbeek.)

Omdat er meerdere partijen betrokken zijn bij het in stand houden van deze 24 uurs dierennoodhulpketen, is onderling overleg en afstemming belangrijk. Meedenken en -praten over het optimaliseren van deze hulpketen is een van de taken van een Adviseur Dierenwelzijn.

3.2.3 Dieren en (medische) zorg

Dierenartsen zijn onmisbaar om het welzijn van dieren te borgen. Ze bieden hulp aan dieren waar nodig. Ze hebben een belangrijke signaalfunctie als het bijvoorbeeld gaat om dierenmishandeling of verwaarlozing.

Dierenartsen spelen ook een rol in de procedures met betrekking tot dieren. Denk bijvoorbeeld aan een 24/7 noodhulplijn of directe contacten met dierenambulances, waardoor dieren snel medische zorg kunnen krijgen.

Door een (landelijk) gebrek aan dierenartsen, is op dit moment geen 24/7 dierenartsenpost beschikbaar. Dit houdt in dat het 's nachts en in het weekend moeilijk kan zijn om een dierenarts te vinden die hulp kan bieden.

In Maastricht werken enkele dierenartsen samen onder de naam ‘Masterklinieken’. Overleg tussen deze dierenartsen, de gemeente en de andere organisaties die dierenhulp verlenen is aan te raden om de hulpketen te optimaliseren, maar ook om andere processen op gebied van dierenwelzijn te verbeteren.

Acties en voorstellen:

- We zetten samenwerking met dierenartsen en andere organisaties die hulp aan dieren verlenen constructief door.

3.2.4 Bescherming van soorten bij diverse buiten activiteiten

Bij sloop- en bouwactiviteiten, maar ook bij openbare evenementen, wordt vooraf beoordeeld of er een risico bestaat op overtreding van verbodsartikelen uit de Omgevingswet onderdeel soortenbescherming (verbodsartikelen opgenomen in het onderdeel BAL). Als er risico is op bijvoorbeeld verstoring van dieren, wordt een Ecologische QuickScan uitgevoerd door een gespecialiseerd extern bureau. De scan identificeert beschermde planten- en diersoorten in het gebied en beoordeelt of de activiteiten invloed hebben op deze soorten.

De Ecologische QuickScan gebeurt in twee stappen: een bureaustudie om mogelijke aanwezige soorten vast te stellen en een veldbezoek om de geschiktheid van het plangebied voor deze soorten te beoordelen. Het uiteindelijke doel is om de aanwezigheid van beschermde soorten uit te sluiten opdat overtreding van de verbodsbepalingen uitgesloten is. Als dit niet mogelijk is, wordt aanvullend onderzoek uitgevoerd, bijvoorbeeld bij sloop van gebouwen met vleermuisverblijven, wat een jaarrond onderzoek vereist.

We voorkomen wetsovertredingen door natuurvriendelijke planning, zoals werken buiten het broedseizoen van vogels of het behouden van bomen en gebouwen die mogelijk functies hebben voor vogels of vleermuizen. Als overtreding van verbodsartikelen onvermijdelijk is, wordt een omgevingsvergunning bij de provincie Limburg aangevraagd.

Bij het beheer van de openbare ruimte wordt er eveneens gewerkt op basis van de wet. Zo staan in bestekken bepalingen dat de uitvoerder vooraf een schouw doet om de aanwezigheid van soorten uit te sluiten. Er worden vervolgens voorzorgsmaatregelen getroffen om dieren te ontzien. Denk hierbij aan speciale maaikoppen op maaimachines om te voorkomen dat bijvoorbeeld hagedissen verwond of gedood worden tijdens het maaien.

Bij het schonen van wateren en het baggeren wordt zoveel mogelijk voorkomen dat vissen op de kant terecht komen. Bij het reguliere onderhoud van plantsoenen worden nesten en andere verblijfsplaatsen gespaard en wordt vanuit de zorgplicht rekening gehouden met aanwezige dieren als egels.

3.2.5 Dieren binnen het sociale domein

We hebben weinig zicht op wat er achter de voordeur van onze inwoners gebeurt op gebied van dieren en dierenleed. We vinden echter dat we een rol hebben als het gaat om het (signaleren) van zaken waar dieren bij betrokken zijn.

- **Dierenmishandeling en dierenverwaarlozing**
  Dit kan door meerdere partijen gesignaleerd worden: inwoners, politie, medewerkers van hulpverleningsinstanties, medewerkers van de gemeente (o.a. team WMO en team Jeugd), dierenartsen, etc. Op de website van gemeente Maastricht staat vermeld dat in geval van dierenmishandeling of -verwaarlozing de Dierenpolitie ingeschakeld kan worden door te bellen met 144 (Red een dier).

  Het is van belang dat medewerkers weten hoe dierenmishandeling en – verwaarlozing gesignaleerd kunnen worden en op de hoogte zijn van de te nemen stappen. Korte lijnen tussen de mensen die een signalerende functie hebben en de dieren-hulpverlenende instanties zijn noodzakelijk.

Acties en voorstellen:

- Constructief overleg initiëren tussen medewerkers van het sociaal domein en diereninstanties zoals de dierenpolitie en de Dierenbescherming.

- **Huiselijk geweld en uithuiszettingen**
  Bij huiselijk geweld is ook regelmatig sprake van mishandeling van de aanwezige huisdieren. Huisdieren kunnen daarnaast ingezet worden om een partner (met/zonder kinderen) langer in de onveilige situatie te houden; het huisdier wordt dan ingezet (gegijzeld) als chantagemiddel om te voorkomen dat de partner weggaat. Degene die in de onveilige situatie woont mag bij de meeste opvangcentra geen huisdieren meenemen. In veel gevallen worden huisdieren van gedupeerden opgevangen door familie of kennissen. Wanneer dit niet mogelijk is, worden er maatwerk oplossingen geboden.

- **Tijdelijke ondersteuning bij de zorg voor huisdieren**
  De Dierenbescherming is op diverse plaatsen in Nederland gestart met het project 'Dierenbuddy'. Dit houdt in dat vrijwilligers tijdelijke ondersteuning bieden aan ouderen en mensen met chronische ziekten die moeite hebben met de zorg voor hun huisdieren. Het doel is om de levenskwaliteit te behouden en hen in staat te stellen zo lang mogelijk thuis te blijven wonen. Vrijwilligers helpen bij taken zoals het verschonen van kattenbakken of vogelkooien, het maken van grote wandelingen met honden, het begeleiden naar de dierenarts indien nodig en bieden hulp bij het vinden van een nieuw thuis voor het dier als de eigenaar niet langer ervoor kan zorgen. Navraag bij sociale domein levert op dat er behoefte is aan een dergelijke dienst in Maastricht; bij de uitvoering zullen we dit afstemmen.

Acties en voorstellen:

- We starten een Dierenbuddy pilot en stemmen dit af met het sociale domein. Inschatting kosten op basis van benchmark andere gemeenten: € 15.000 per jaar.

- **Minima en dieren**
  Inwoners van Maastricht met een kleine beurs die een huisdier hebben, kunnen terecht bij Stichting Dierenvoedselbank Hart voor Huisdieren Limburg. Deze stichting deelt dierenvoedselpakketten en dierenbenodigdheden uit. Ook werken zij met een aantal dierenartsen samen die korting geven op consulten, behandelingen en/of medicijnen bij levensreddende handelingen.

  Vanuit de gemeente is geen fonds beschikbaar voor ondersteuning van minima, enkel een fonds dat bedoeld was om kosten te dragen van ingrepen door dierenartsen waar achteraf geen eigenaar te achterhalen was. Dit is wel eerder ter sprake gekomen in de evaluatie van de vorige Nota Dierenwelzijn. De samenwerkende dierenartsen in Maastricht hebben aangegeven dat ze ondersteuning van de minima een belangrijk punt vinden om dierenwelzijn te verbeteren.

  Naar aanleiding van een op 2 juli 2024 aangenomen motie wordt vanuit sociale domein:
  - op de website van de gemeente Maastricht en op zowel de fysieke als digitale versie van de Sociale Kaart, verwezen naar de Dierenvoedselbank Hart voor Huisdieren Limburg en de

Nationale Online Dierenvoedselbank; en
- in gesprek gegaan met de Dierenvoedselbank Hart voor Huisdieren Limburg om te bekijken hoe en of de gemeente de stichting kan ondersteunen (zoals bij het overbruggen van de zomermaanden).

Acties en voorstellen:

- Uitbreiding van het reeds beschikbare noodfonds tot € 10.000 voor o.a dierenartskosten (van minima) en (preventieve) communicatie.

3.2.6 Dieren bij rampen en calamiteiten

De gemeente moet, volgens de Wet veiligheidsregio's, elke vier jaar een rampenbestrijdingsplan opstellen, waarbij de brandweer zowel mens als dier veilig moet stellen. Het is cruciaal dat het plan maatregelen voor dierenbeheer omvat. Specifieke ervaring is vereist voor het redden van grote dieren, zoals paarden en koeien, wat de brandweer tijdens oefeningen moet benadrukken.

Calamiteiten, zoals hoogwater, kunnen het welzijn van dieren in gevaar brengen. Maastricht valt onder Veiligheidsregio Zuid-Limburg, die een regionaal crisisplan heeft voor 2020-2023. Hierin staan taken en verantwoordelijkheden van verschillende veiligheidspartners, waarbij de brandweer verantwoordelijk is voor het redden of beveiligen van dieren. De gemeente, in de hoedanigheid van de officier van dienst bevolkingszorg, is verantwoordelijk voor evacuatie, opvang, en verzorging van dieren tijdens een ramp, waarbij coördinatie en capaciteitsvrijmaking afhankelijk zijn van de omvang van de situatie. De officier van dienst schakelt de dierenhulpverlenende instanties in.

Recent is er de stichting Dieren in Rampen (geleid door het Nederlands Instituut voor Publieke Veiligheid) opgericht die de coördinatie op zich neemt van de verschillende overkoepelende dierenhulporganisaties in Nederland voor hulp aan dieren bij crises en rampen. Met een 'Huisdieren aanwezig' sticker kunnen hulpdiensten in geval van brand, een overstroming, gaslek of CO-vergiftiging direct zien of er huisdieren in de woning aanwezig (en zo ja, welke soorten en hoeveel) die ook gered moeten worden. Zeker wanneer mensen niet zelf thuis zijn, kan dit dierenlevens redden.

Acties en voorstellen:

- Stickers gratis voor de inwoners van de gemeente Maastricht beschikbaar stellen. Ze kunnen dan bij verschillende afhaalpunten worden opgehaald (gemeentehuis, dierenartsen, dierenwinkel, etc.). Inschatting kosten: € 1.000 per jaar; dit wordt opgenomen in het werkbudget.

3.2.7 Handhaving en dieren

Gehouden dieren kunnen overlast veroorzaken. Gemeente Maastricht krijgt meldingen over overlast van hondenpoep, agressieve honden, (zwerf)katten, geluidsoverlast door dieren, etc. Team Handhaven kan en mag ingrijpen indien de regels zoals opgenomen in de APV niet nageleefd worden. Waar nodig wordt kortgesloten tussen de Dierenpolitie, collega's van Handhaving en faunabeheer om probleemsituaties op te lossen. Onze gemeente heeft een handhaver die ingezet kan worden voor milieuzaken (waaronder dieren).

3.2.8 Faunabeheer binnen gemeentelijk grondgebied

De provincie is bevoegd gezag en daardoor ook verantwoordelijk voor faunabeheer. Dit gebeurt samen met de Faunabeheereenheid (FBE) die het Faunabeheerplan voorlegt aan de provincie. De plaatselijke Wildbeheereenheden (WBE, jagers) zijn vertegenwoordigd in de FBE. De provincie kan vergunningen verlenen voor populatiebeheer en schadebestrijding. Faunabeheereenheid Limburg verzorgt dit voor de provincie Limburg en coördineert de uitvoering, vraagt de vergunningen aan en verzorgt de monitoring.

De gemeente Maastricht is dus niet bepalend voor de vorm van jacht en faunabeheer. De eigenaar van een perceel is wel gerechtigd tot verhuur van de jacht en het geven van toestemming tot het bestrijden van wildschade op zijn gronden. Dat betekent dat de gemeente Maastricht als grondeigenaar percelen kan uitgeven waar een wildbeheereenheid schadebestrijding, populatiebeheer en jacht mag uitoefenen. De voornaamste reden voor het verhuren van percelen grond voor beheer is tot op heden schadebeperking en verkeersveiligheid.

Door de enorme toename bijvoorbeeld van het aantal wilde zwijnen wordt populatiebeheer in verband met openbare veiligheid echter steeds belangrijker. In contact met wandelende hondenbezitters kunnen wilde zwijnen problematische situaties opleveren. Een heel recent voorbeeld geeft aan dat wilde zwijnen op nachtelijke tochten tot in parken kunnen komen. Wellicht ten overvloede: wilde zwijnen kunnen enorm veel letsel toebrengen, een wild zwijn in een stadspark noopt tot direct herstel van de openbare veiligheid en veiligheid. Als laatste is een lage stand van de wilde zwijnen populatie eveneens enorm belangrijk om een uitbraak te voorkómen van de Afrikaanse Varkenspest, die zich kan verspreiden via wilde zwijnen. Een uitbraak van de Afrikaanse Varkenspest kan grote economische schade veroorzaken in Nederland onder de gehouden varkens.

We maken uniforme afspraken met de wildbeheereenheden op onze relevante gronden op basis van het provinciale beleid zoals opgenomen in het Faunabeheerplan. Deze afspraken dienen aan te sluiten op actuele ontwikkelingen, zoals het noodzakelijke populatiebeheer bij wilde zwijnen. We willen de WBE's zo veel mogelijk tegemoetkomen om uitvoering te geven aan deze taken. Dit kan onder andere door de jaarlijkse huurprijs op percelen te verlagen of op nul te stellen.

3.2.9 Gevaren voor dieren

- **Ballonnen en lampionnen**
  Afval van ballonnen en lampionnen, zoals plastic, papier en metalen delen, maakt onderdeel uit van het zwerfvuil, dat wordt aangetroffen in de openbare ruimte en rivieren als de Maas. Omdat dit afval door dieren als voedsel wordt aangezien of ze erin verstrikt raken, leidt het tot dierenleed.

  Het college van burgemeester en wethouders is van mening dat Maastricht een voorbeeldfunctie heeft om de bewustwording te vergroten dat het oplaten van ballonnen en lampionnen nadelig is voor dier en milieu. De gemeenteraad heeft op 22 oktober 2019 een verbod opgenomen in de APV voor “onbemande ballonnen en lampionnen, die opstijgen door gebruik te maken van een gas dat lichter is dan lucht of door hete lucht als gevolg van een vlam”.

- **Vuurwerk**
  Het afschieten van vuurwerk verschrikt dieren en dit kan leiden tot onwenselijke uitbraken of schrikreacties. De gevolgen van het afsteken van vuurwerk in de nabijheid van broedende vogels kunnen afhankelijk van de aanwezige soorten, de afstand tot die soorten en de locatie specifieke omstandigheden sterk verschillend zijn. Eenmalige verstoringsbronnen veroorzaken vaak geen significant negatief effect.

  Grote vuurwerk evenementen worden aangevraagd bij de provincie Limburg. Het traditionele vuurwerk tijdens jaarwisseling kan worden gereguleerd door gebieden aan te wijzen of uit te sluiten waar vuurwerk mag worden afgestoken. Echter we kiezen er voor om een beleidsbesluit over dit thema buiten de verantwoordelijkheid van deze nota te laten vallen.

3.2.10 Voerontmoediging

Het voeren van dieren gebeurt om verschillende redenen: van gezellig met oma de eendjes voeren tot het wegwerken van etensresten vanuit geloofsovertuiging. Het voeren in de openbare ruimte heeft negatieve gevolgen voor dierenwelzijn en het milieu. Ongeschikt voedsel leidt tot voedingsgebreken en gedragsverandering bij dieren, terwijl regelmatig voeren agressief gedrag en schade aan de omgeving veroorzaakt. Het achterlaten van grote hoeveelheden etensresten op de grond is strafbaar volgens de Wet Milieubeheer. Bovendien kan dit leiden tot lokale dierplagen zoals een rattenplaag.

Hoewel een voederverbod in de APV is in te voeren, is handhaving hierop erg lastig. Daarom stellen we voor in te zetten op actieve communicatie met betrekking tot het voeren van dieren. Bijvoorbeeld het plaatsen van informatieborden op bekende voerplekken en educatieve acties via kinderboerderijen om bewustwording te vergroten.

Acties en voorstellen:

- Het voeren van dieren tegengaan door actieve communicatie (op locatie). Inschatting kosten: € 1.000 per jaar; dit wordt opgenomen in het werkbudget.

3.2.11 Destructie van dode dieren

Gemeenten dienen op grond van de Wet Dieren een (afvalstoffen)verordening te hebben waarin de inzameling van kadavers van gezelschapsdieren geregeld is en waar inwoners een overleden huisdier kunnen afgeven. Op grond van de Wet Publieke gezondheid is de gemeente verantwoordelijk voor het verwijderen van dode dieren uit de openbare ruimte.

We hebben een overeenkomst voor het vervoer, de opslag en het zorgdragen voor destructie van in de openbare ruimte gevonden kadavers en van dode huisdieren die door inwoners worden aangeboden.

Dode gedomesticeerde dieren waarvan de eigenaar niet bekend is, worden 14 dagen bewaard, zodat de eigenaar zich kan melden.

3.2.12 Dierproeven

In een aantal gevallen worden er proefdieren ingezet binnen wetenschappelijke onderzoeken. Het gebruik van dieren voor wetenschappelijk onderzoek mag in de Europese Unie alleen als er geen andere mogelijkheid is. Bovendien is er een Europese richtlijn met regels om proefdieren in Europa te beschermen, die alle lidstaten van de Europese Unie moeten verwerken in hun nationale wet- en regelgeving. In Nederland zijn dat de Wet op de dierproeven, het Dierproevenbesluit en de Dierproevenregeling.

Elke aanvraag voor proefdierkundig onderzoek in Nederland wordt ethisch en wetenschappelijk getoetst door de Dier Experimenten Commissie (DEC) en vervolgens wordt een vergunning aangevraagd bij de Centrale Commissie Dierproeven (CCD). Zowel DEC als CCD zijn onafhankelijke instanties die niet aan universiteiten zijn verbonden. De vergunning wordt alleen verleend wanneer de wetenschappelijke of maatschappelijke noodzaak opweegt tegen het dierenleed.

De wet- en regelgeving omtrent dierproeven zijn dus internationaal en nationaal geregeld. Gemeente Maastricht heeft geen bevoegdheden om beperkingen op te leggen bij het werken met proefdieren.

3.2.13 Biodiversiteit

Een van onze taken is het verbeteren van de biodiversiteit in de stad en de directe omgeving. Het is een ambitie die vaak hand in hand gaat met de vergroeningsopgave van de stad. De grote kwaliteit van de stad Maastricht is dat er relatief veel groen in de omgeving aanwezig is, maar dat er binnen de stad ook een aantal groen- en natuurgebieden ligt waarvan enkele zelfs in eigendom.

Teneinde de biodiversiteit te vergroten zetten we in op de aanleg en inrichting van nieuwe natuurgebieden, maar ook op de verbetering van stukken openbaar groen met potentie. Zo worden poelen aangelegd in openbaar gebied en natuurgebieden, worden bomen geplant en worden stukken gazon omgevormd tot meer soortenrijke bloemrijke graslanden.

Het uitgangspunt van deze nota is dat dierenwelzijn over het individuele dier gaat dat binnen de gemeentegrens leeft. Dierenwelzijn onderscheidt zich hierin van biodiversiteit. Biodiversiteit gaat onder andere over hoeveel verschillende soorten dieren er in Maastricht zijn of over de factoren die ervoor zorgen dat er dier(soort)en bijkomen, blijven of vertrekken. Biodiversiteit is geen onderdeel van deze Nota Dierenwelzijn, maar is opgenomen in de omgevingsvisie. Het vergroten van de biodiversiteit gaat vaak hand in hand met een verbeterd dierenwelzijn. In die zin lift dierenwelzijn mee op dit besluit in de omgevingsvisie.

3.3 Communicatie en educatie

Dierenwelzijn is een gedeelde verantwoordelijkheid van de gemeente, de inwoners en dierenorganisaties. Veel van de zaken als verwaarlozing, overlast, en dergelijke kunnen voorkomen worden door goede voorlichting, educatie en communicatie.

- **Voorlichting**
  Op de gemeentelijke website kunnen inwoners praktische informatie over dieren vinden. Er is een communicatiekalender voor onderwerpen over dieren(welzijn) waarin jaarlijks terugkerende thema's aan bod komen. De onderwerpen van deze kalender worden gedeeld via sociale media en de gemeentelijke nieuwsbrief. Actuele onderwerpen die betrekking hebben op dieren(welzijn) kunnen ad hoc via deze kanalen gedeeld worden.

- **Communicatie**
  Er zijn onderwerpen denkbaar die intensiever onder de aandacht gebracht moeten worden, bijvoorbeeld door het plaatsen van borden of andere communicatie uitingen. Voorbeelden kunnen zijn het voeren van dieren, chipacties en de start van het broedseizoen. Op het moment dat we willen/moeten communiceren gaat dit in expliciete samenspraak met communicatie en wordt samen bepaald wat de communicatie aanpak is.

- **Educatie**
  Het CNME heeft de rol van voorzitter in de overleggen van de samenwerkende dierorganisaties en werkt educatieve ideeën uit voor bijvoorbeeld de kinderboerderijen en scholen (uit regulier NDE budget).
  Daarnaast is het van belang dat houders van (gezelschaps)dieren goed op de hoogte zijn van de noodzakelijke verzorging en voorkeuren van dieren. Kinderboerderijen spelen daarbij een belangrijke rol.

3.4 Inbedden dierenwelzijnsbeleid

Het dierenwelzijnsbeleid van Maastricht moet nog verder ingevoerd worden in onze stad. Uit gesprekken met interne beleidscollega's, dierenartsen en organisaties die betrokken zijn bij dierenwelzijn binnen de gemeente, blijkt dat een duidelijke (aansturende en coördinerende) rol vanuit de gemeente gewenst en noodzakelijk is.

Huidige taken uitbreiden
Het thema dierenwelzijn is zeer breed en komt in verschillende beleidsterreinen naar voren: natuur en ecologie, biodiversiteit, plaagdierbeheersing, beheer openbare ruimte, groen- en waterbeheer, onderwijs, zorg en welzijn, veiligheid, handhaving, vergunningen, stadsontwikkeling en de omgevingsvisie.

Goede afstemming en de relaties met (externe) stakeholders is nodig. Dit vraagt om een gemeentelijk regiefunctie die herkenbaar en zichtbaar is. Zowel intern als extern. Een functie die communicatie rondom dierenwelzijn aanjaagt en de verbinding tussen partijen stimuleert. Een duidelijk aanspreekpunt (in de functie van een Adviseur Dierenwelzijn) voor het brede thema dierenwelzijn is noodzakelijk.

Taken:

- Regietaak. De rol, taken en verantwoordelijkheden van betrokken partijen ten aanzien van dierenwelzijn verduidelijken, afspraken met alle interne en externe partijen vastleggen en faciliteren, coördinatie van overleggen met alle stakeholders.
- Voorlichting en communicatie. Voor interne collega's, voor het college en de raad en andere beleidsmakers. Maar ook richting inwoners over o.a. het melden van zieke en gewonde dieren, overlast door dieren, het dumpen van dieren, de positieflijst, het veilig houden van huisdieren, chippen, impulsaankopen, etc.
- Vraagbaak voor diverse vraagstukken die leven waarbij dierenwelzijn een onderdeel is.
- Opstellen, aanpassen en evalueren van beleid ten aanzien van dierenwelzijn, input leveren voor andere beleidsstukken, relevante wet- en regelgeving in de gaten houden en beleidsvoorstellen aanleveren.

Gezien de diversiteit van bovenstaande taken en het toenemende maatschappelijke belang van dit dossier is het belangrijk versnippering te voorkomen en wordt aangeraden dit takenpakket bij één functionaris onder te brengen. Op dit moment worden de taken vanuit drie functionarissen fragmentarisch opgepakt; dit gaat deels ten koste van deze functies. Verbreding van de taken, zonder inzet van extra capaciteit is dus niet haalbaar.

Vergelijking met andere gemeenten laat zien dat er per 10.000 inwoners 0,1 FTE beschikbaar is voor het uitvoeren van dierenwelzijnstaken binnen een gemeente. Voor de gemeente Maastricht zou dit 1,2 FTE betekenen. Op dit moment is er slechts 0,1 FTE beschikbaar.

Acties en voorstellen:

- Het aanstellen van een adviseur dierenwelzijn (1 FTE) voor het uitvoeren van dierenwelzijnstaken.
  De benodigde kosten bedragen structureel € 110.000, zie hoofdstuk 7.

3.5 Evaluatie

Deze nota beschrijft hoe we in de gemeente omgaan met dierenwelzijn. Er worden reeds bestaande maatregelen in genoemd, maar er vloeien ook nieuwe actiepunten uit voort. Het is van belang de richtlijnen en de uitvoering te monitoren op effectiviteit en efficiëntie. Deze evaluatie stellen we voor om in 2028 uit te voeren.

3.6 Samenvatting, voorstellen en acties

We doen als gemeente veel op het gebied van dierenwelzijn. De acties worden echter niet integraal aangepakt of worden al jaren op een manier uitgevoerd die nu wellicht niet meer wenselijk is in relatie tot het welzijn van dieren.

Veel zaken kunnen verbeterd worden door betere en intensievere samenwerking en communicatie en voorlichting. Als partijen (collega's, dierenwelzijnsorganisaties en inwoners) elkaar beter kunnen vinden, dan voorkomen we leed bij dier én mens.

Om dit te realiseren stellen we de volgende activiteiten voor:

Onderwerp	Inschatting kosten/jaar
We zetten samenwerking met dierenartsen en andere organisaties die hulp aan dieren verlenen constructief door.	-
Constructief overleg initiëren tussen medewerkers van het sociaal domein en diereninstanties zoals de dierenpolitie en de Dierenbescherming.	-
We starten een Dierenbuddy pilot en stemmen dit af met het sociale domein.	€ 15.000
Uitbreiding van het reeds beschikbare noodfonds voor o.a dierenartskosten (van minima) en (preventieve) communicatie.	€ 10.000
Stickers gratis voor de inwoners van de gemeente Maastricht beschikbaar stellen om hulpdiensten te waarschuwen dat er dieren in huis zijn.	€ 1.000
Het voeren van dieren tegengaan door actieve communicatie (op locatie).	€ 1.000
Het aanstellen van een adviseur dierenwelzijn (1 FTE) voor het uitvoeren van dierenwelzijnstaken.	€ 110.000

Bij de planning is rekening gehouden met de inzet van 1, 0 FTE Adviseur Dierenwelzijn.

4. Gehouden dieren

4.1 Rol van de gemeente

In onze gemeente hebben we duizenden gehouden dieren: van goudvissen tot een Mastiff, van huiskat tot koningspython. De rol van de gemeente bij gehouden dieren is beperkt: het huisdier is de verantwoordelijkheid van de eigenaar.

Alleen wanneer er sprake is van overlast of een dier gewond of verdwaald raakt, dan heeft de gemeente een taak. Vervoer en opvang van zieke, gewonde en verdwaalde dieren heeft de gemeente uitbesteed. Ook werkt de gemeente samen met de dierenpolitie en de LID als er (mogelijk) sprake is van overlast, verwaarlozing of mishandeling van dieren.

Wij willen daarnaast als gemeente meer aandacht voor de aanschaf en verzorging van de gehouden dieren. Dieren kunnen makkelijk aangeschaft worden, soms zelfs in een opwelling.

De verantwoordelijkheid die de eigenaar van het dier heeft is groot: een levenslange zorg voor het welzijn van het dier. Daar zitten ongemakken aan vast tijdens bijvoorbeeld vakanties maar ook hoge kosten als het dier ziek wordt. Zaken waar niet altijd even goed over nagedacht wordt bij de aanschaf van een nieuw dier. Reden ook waarom asielen vol zitten met dieren die afgestaan zijn. We vragen dus meer aandacht voor het welzijn van de huisdieren in onze gemeente.

In dit hoofdstuk beschrijven we een aantal diersoorten die we vooral in de openbare ruimte tegenkomen en waar we als gemeente voorzieningen voor hebben getroffen of regelmatig meldingen over ontvangen.

4.2 Huisdieren in de gemeente

4.2.1 Aanschaffen en verzorgen van een huisdier

Huisdieren bieden een grote sociale meerwaarde. Het is echter wel van essentieel belang dat mensen zich bewust zijn van de verantwoordelijkheden die gepaard gaan met het hebben van een huisdier. Zowel voor het welzijn van het dier, met betrekking tot goede verzorging en eventuele stress bij overdracht naar een nieuw baasje, als voor het verminderen van de druk op asielen en opvangcentra is het wenselijk dat mensen niet impulsief een huisdier aanschaffen.

Om bewustwording te bevorderen, kan voorlichting over de aanschaf en zorg voor huisdieren worden gegeven. De kinderboerderijen van Maastricht hebben hier ook een grote rol in. Deze informatie wordt besproken tijdens overleggen met de samenwerkende dierorganisaties van Maastricht, waar ook de kinderboerderijen bij betrokken zijn.

Als gemeente hebben we geen bevoegdheid tot het controleren bij onze inwoners achter de voordeur of de dieren de juiste verzorging krijgen. Wel kan Handhaving optreden bij klachten over overlast, meldingen over verwaarlozing en mishandeling van dieren, in voorkomende gevallen wordt er geschakeld met de dierenpolitie.

4.2.2 Afstand doen van een huisdier

Als iemand door omstandigheden niet meer voor zijn of haar huisdier kan zorgen, kan hij of zij afstand doen van het huisdier. Het afstand doen van een huisdier is vaak een emotionele beslissing die voortkomt uit verschillende redenen. Mensen kunnen geconfronteerd worden met veranderingen in hun persoonlijke omstandigheden, zoals verhuizingen, financiële moeilijkheden, gezondheidsproblemen, of onverwachte levensgebeurtenissen waardoor iemand de nodige zorg niet meer kan geven. Soms ervaren eigenaren gedragsproblemen bij hun huisdieren die ze niet kunnen oplossen, waardoor ze zich genoodzaakt voelen afstand te doen.

Een dier kan worden afgestaan bij een asiel. Hiervoor wordt een afstandsverklaring getekend en afstandskosten betaald. Het kan voorkomen dat iemand afstand doet van een dier omdat het geld voor de verzorging er niet meer is. De kosten voor het afstand doen kan dan ook problemen met zich meebrengen. We stellen voor dat een nog op te zetten fonds hier ondersteuning bij kan bieden. Vooral om te voorkomen dat een dier gedumpt wordt of voor het welzijn van het dier. Zie paragraaf 3.2.5.

4.2.3 Dumpen van een huisdier

We zien in Maastricht dat steeds meer huisdieren achtergelaten worden in de natuur. Sinds 2016 staan bijvoorbeeld de roodwang-, geelwang- en geelbuikschildpad op de Unielijst. Dat houdt in dat deze invasieve exoten niet meer gehouden of verkocht mogen worden. Een eigenaar mag het dier tot de dood van het dier houden maar op het moment dat hij niet meer voor het dier kan of wil zorgen, dan ontstaat een probleem. Onderbrengen bij een asiel of dumpen in de natuur. Vaak worden deze dieren uit onwetendheid ergens in een sloot of vijver gezet. Vooral als daar al andere schildpadden zitten. Niet alleen de invasieve exoten worden buiten achtergelaten, ook andere schildpadden worden nu al regelmatig buiten aangetroffen.

De verwachting is groot dat, zodra de Huis- en Hobbydierenlijst wordt ingevoerd (zie 2.6), het aantal dieren dat gedumpt wordt sterk gaat toenemen. De opvang van gedumpte exoten kan een probleem opleveren aangezien de opvangcapaciteit voor sommige diersoorten (exoten) enorm beperkt is. Dit kan ertoe leiden dat er op zoek gegaan moet worden naar mogelijkheden en/of eventueel een lobby inzetten via daarvoor geëigende samenwerkingsverbanden.

De problemen die ontstaan door het dumpen van dieren in de natuur zijn divers:

- Het dier zelf kan enorm lijden: het is niet aangepast aan de omstandigheden in ons land of aan zelf overleven in de natuur. Honger, ziekten, een ongeval en predatie kunnen een gedumpt dier fataal worden.
- Gedumpte dieren kunnen een groot gevaar voor de inheemse flora en fauna vormen. Daar waar schildpadden zitten zijn nog amper kikkers te vinden bijvoorbeeld. Hiermee vormen ze een bedreiging voor de biodiversiteit.
- Het is daarnaast volgens de Wet Dieren, artikel 2.2 lid 8 verboden (“het is houders van dieren verboden aan deze dieren de nodige verzorging te onthouden” - het dumpen van dieren houdt in dat iemand er niet meer voor zorgt en strafbaar is).

Acties en voorstellen:

- We communiceren richting inwoners over de negatieve gevolgen van het dumpen van dieren voor de dieren zelf en de omgeving.
- We informeren inwoners over opvangmogelijkheden voor huisdieren.

4.2.4 Het overlijden van een huisdier

Gemeenten dienen op grond van de Wet Dieren een (afvalstoffen)verordening te hebben waarin de inzameling van kadavers van gezelschapsdieren geregeld is en waar inwoners een overleden huisdier kunnen afgeven. De meeste huisdiereigenaren begraven hun overleden huisdier zelf of brengen het zelf naar een dierenarts of plek waar het huisdier begraven of gecremeerd kan worden. Vanuit het taakveld Afval wordt er een voorziening gerealiseerd waar mensen hun overleden huisdier kunnen inleveren.

4.3 Honden in de gemeente

In Maastricht leven maar liefst 8.129 (geregistreerde) honden en hebben we 18 kennels (cijfers 2023). Het is, samen met de kat, het meest geliefde huisdier. Honden kom je tegen in alle soorten en maten. Met elk hun eigen gedrag. Er worden veel meldingen gemaakt van overlast veroorzaakt door honden: van herrie, poep en bijtincidenten. De gemeente heeft een beperkte rol als het gaat om dieren in de huiselijke omgeving. Honden lopen echter veel in de openbare ruimte, daarom gelden voor hun (en vooral hun baasje) verschillende regels en verantwoordelijkheden.

4.3.1 Algemene regels en verantwoordelijkheden

- Eigenaren zijn verplicht hondenbelasting te betalen.
- Binnen de bebouwde kom moeten honden altijd aangelijnd zijn, en er geldt een opruimplicht.
- Honden mogen loslopen binnen aangewezen hondenlosloopgebieden en buiten de bebouwde kom.
- Bij agressieve honden, mishandeling, of verwaarlozing moet de Dierenpolitie worden ingeschakeld.
- Honden dienen gechipt en geregistreerd te zijn.

Het is belangrijk te vermelden dat honden in natuurgebieden altijd aangelijnd moeten worden. Bij de borden van de desbetreffende natuurgebieden staat dit altijd vermeld. Loslopende honden kunnen wild (zoals wilde zwijnen) verstoren, maar ook grazers. Zo zijn er in een van de gemeentelijke natuurgebieden meerdere keren Galloways aangevallen (en gestorven) als gevolg van een hondenaanval.

Op de pagina ‘Honden’ van gemeentelijke website staat vermeld aan welke regels hondenbezitters in Maastricht zich moeten houden.

4.3.2 Hondenbelasting

Elke hondenbezitter in Maastricht betaalt hondenbelasting. Hondenbelasting valt onder de algemene gelden. De grondslag van de hondenbelasting was echter het verminderen van het aantal zwerfhonden en het voorkomen van verspreiding van ziekten (zoals rabiës). Vanuit deze doelen is de hondenbelasting niet meer nodig. Ongeveer de helft van de gemeenten in Nederland heeft besloten de hondenbelasting geheel af te schaffen.

Wij zorgen als gemeente echter voor bepaalde voorzieningen voor honden(bezitters), zoals losloopgebieden en hondenpoepbakken en –zakjes, waardoor besloten is de hondenbelasting

te handhaven. Wel heeft de raad in november 2022 besloten om met ingang van 1 januari 2023 de tarieven voor hondenbelasting met 25% te verlagen ten opzichte van die in 2022. De reden daarvoor was om de opbrengsten van de hondenbelasting de jaarlijkse kosten van voorzieningen voor honden te dekken. Met andere woorden, de opbrengsten van de hondenbelasting zijn kostendekkend, hoewel dat niet wettelijk verplicht is.

4.3.3 Faciliteiten voor honden(bezitters)

Maastricht heeft ongeveer 65 hondenlosloopgebieden. Hondenlosloopgebieden zijn door het college aangewezen gebieden waar honden mogen loslopen. De meeste hondenlosloop-gebieden zijn in 2021 door het college aangewezen middels een aanwijzingsbesluit, maar voor een tiental gebieden geldt dat dit nog moet gebeuren.

De grootte en de eigenschappen van de hondenlosloopgebieden verschillen. De meeste hondenlosloopgebieden zijn omheind. Een aantal hondenlosloopgebieden liggen in een natuurgebied. In alle hondenlosloopgebieden geldt een opruimplicht. Bij de in- en uitgangen van hondenlosloopgebieden zijn bordjes geplaatst met informatie over de regels.

Bij elke hondenpoepbak zijn gratis hondenpoepzakjes verkrijgbaar.

4.3.4 Agressieve honden en bijtincidenten

Honden kunnen bijten uit angst, zelfverdediging, of door verkeerde opvoeding. Niet alle bijtincidenten zijn het gevolg van agressie, een hond kan ook bijten als hij zich genoodzaakt voelt zichzelf of zijn roedel (de eigenaar of het gezin waar hij woont) te verdedigen. Sommige rassen zijn van nature beschermend. Dit zijn vaak enorm sterke dieren met een beschermend karakter.

Agressief gedrag kan echter ook het resultaat zijn van onjuiste opvoeding en socialisatie. Agressieve honden in de openbare ruimte, vooral die met grote omvang en een krachtige beet, kunnen gevaarlijk zijn en leiden tot schade. De eigenaar is primair verantwoordelijk en moet bijtincidenten voorkomen. Als gemeente kunnen we op basis van de Algemene Plaatselijke Verordening een aanlijn- of muilkorfgebod geven; dit wordt slechts gedaan als er van de dierenpolitie een advies komt dit te doen. Dit advies wordt door de politie (en/of BOA's handhaving) op basis van bijtincidenten afgegeven.

Bij bijtincidenten weten gedupeerden vaak niet waar ze zich moeten melden. Ook wordt er uit angst soms geen melding gemaakt. Het doen van een melding bij de politie is echter zeer belangrijk: alleen wanneer een hond bekend is, kunnen maatregelen getroffen worden om erge(re) incidenten te voorkomen. Als strafvervolging gewenst is, is een aangifte benodigd.

4.3.5 Conclusies en aanbevelingen hondenrichtlijnen

Gezien het grote aantal honden in onze gemeente, de aanwezigheid van deze honden in de openbare ruimte en de regels en faciliteiten voor hondenbezitters, verdient het aanbeveling om hondenrichtlijnen op te stellen.

Ten aanzien van hondenlosloopgebieden en de aanpak agressieve honden zijn richtlijnen wenselijk.

In het onderdeel richtlijn hondenlosloopgebieden kunnen standaarden vastgelegd worden over de bereikbaarheid van de gebieden, uniformiteit wat betreft omheining en bebording, de regels, maar ook eventuele conflicten die optreden als de gebieden in een natuurgebied liggen of hieraan grenzen. Het is op dit moment onduidelijk wat en hoe veel de financiële implicaties hiervan zullen zijn; dit zal een separaat traject volgen.

Meer samenwerking tussen betrokken partijen is gewenst om de aanpak van agressieve honden beter te laten verlopen.

Acties en voorstellen:

- Opstellen richtlijnen ten aanzien van hondenlosloopgebieden en agressieve honden.

4.4 Katten in de gemeente

Hoeveel katten er in onze gemeente leven, is niet bekend. In Nederland zijn zo'n 2,9 miljoen huiskatten en schattingen van het aantal zwerfkatten zonder eigenaar lopen sterk uiteen. Jaarlijks worden meer dan 60.000 katten als vermist opgegeven. De grote aantallen katten waarvan de eigenaar onbekend is, leiden tot zo'n 4,8 miljoen euro per jaar aan opvangkosten voor alle gemeenten bij elkaar.

In 2023 zijn in Maastricht 364 katten vervoerd door de Dierenbescherming naar aanleiding van meldingen. Daarvan zijn 291 Maastrichtse katten opgevangen door het Dierenbeschermingscentrum in Born, waarvan er 40 herenigd werden met hun eigenaar. De overige 73 vervoerde katten betroffen overleden dieren.

4.4.1. Algemene regels en verantwoordelijkheden

- Is er schade aan bijvoorbeeld een auto door een overstekende kat, dan moet de eigenaar van de kat de schade vergoeden. De eigenaar heeft namelijk besloten de kat buiten te laten en is te allen tijde verantwoordelijk voor het dier en de schade die deze aanricht.
- De huiskat is een invasieve exoot: Een huiskat is een gedomesticeerde kat die normaliter een eigenaar heeft, door mensen wordt verzorgd en is gesocialiseerd. Gedomesticeerde katten die zijn ontsnapt of opzettelijk zijn losgelaten en daar kunnen overleven/zich kunnen voortplanten zijn verwilderde katten. Verwilderde katten zijn geen wilde katten. Wilde katten zijn inheemse natuurlijk voorkomende katten, zij komen met een kleine populatie voor in Zuid-Limburg.
- De Wet Dieren stelt dat het "opzettelijk" doden, vangen en verstoren van beschermde dieren, inclusief inheemse vogels, verboden is. Het Hof van Justitie van de EU heeft in zijn jurisprudentie benadrukt dat "opzettelijk" niet alleen van toepassing is wanneer iemand uitdrukkelijk de intentie heeft een beschermd dier te schaden, maar ook wanneer iemand "de mogelijkheid aanvaardt" dat dit gebeurt, als een ongewenst maar geaccepteerd neveneffect.
  Met andere woorden: de katteneigenaar die zijn kat buiten laat lopen, maakt zich schuldig aan een strafbaar feit zodra de kat een vogel vangt. Het voorschrijven van het binnenhouden van katten, en het handhaven hierop, ligt echter gevoelig, waardoor tot nu toe geen enkele gemeente haar inwoners hiertoe verplicht. Ook het rijk en de provincie niet.

4.4.2 Overlast door katten die buiten lopen

Bij gemeente Maastricht komen af en toe meldingen binnen over katten. Vaak betreft het overlast van katten die wel een baasje hebben, maar waarvan de eigenaar niet bekend is. Waar nodig wordt in deze gevallen geschakeld met Handhaving. In principe heeft de gemeente geen rol bij overlast veroorzaakt door katten zoals herrie, stank, poep, etc.

4.4.3. Zwerfkatten en verwilderde katten

Zwerfkatten zijn katten die in de openbare ruimte lopen/zwerven en geen baasje (meer) hebben. Verwilderde katten zijn gedomesticeerde katten die zijn ontsnapt dan wel opzettelijk zijn losgelaten en die in het veld overleven en zich kunnen voortplanten. Deze katten moeten zien te overleven in de openbare ruimte en hebben het vaak heel moeilijk.

Om de populatie verwilderde katten te beheersen worden vruchtbare katten/poezen afgevangen, steriel gemaakt en indien de katten niet herplaatst (niet socialiseerbaar) kunnen worden als huisdier, terug te zetten op de plek waar ze gevangen zijn. Dit TNR-traject (Trap – Neuter – Return) wordt uitgevoerd door een externe partij.

TNR kan alleen uitgevoerd worden als er een vergunning is vanuit de provincie. Gezien de vragen die momenteel gesteld worden over de wenselijkheid van het terugplaatsen van katten, zijn de meeste provincies terughoudend met afgeven van dergelijke vergunningen. Dit geldt ook voor de provincie Limburg. Momenteel is de vergunning hiervoor met vijf jaar verlengd.

Ondanks dat TNR in Maastricht al geruime tijd wordt toegepast, rijst de vraag of deze methode afdoende is, aangezien er toch nog wel meldingen komen van overlast door verwilderde katten in de openbare ruimte. De andere methode die meer recht lijkt te doen aan het voorkomen van overlast in de openbare ruimte, maar ook meer recht doet aan het indammen van de ecologische impact van katten in de openbare ruimte (zie ook 4.4.4) is afvangen en niet meer terugzetten. Dit resulteert in de moeilijkheid dat er slechts een beperkte deel sociaaliseerbaar is en dientengevolge het andere deel levenslang zal moeten worden opgevangen of geëuthanaseerd. Op het moment dat klachten rondom verwilderde katten aanleiding geven zullen we de aanpak heroverwegen.

4.4.4. Ecologische impact van buiten lopende katten

Katten die buitenlopen maken jaarlijks in Nederland meer dan 40 miljoen slachtoffers. Dit zijn vooral vogels en muizen, maar in Maastricht zijn dit ook veel muurhagedissen. Door de enorme hoeveelheden katten en de hoeveelheid prooien die wordt geslagen, wordt er bij buiten lopende katten ook wel gesproken over voedselconcurrentie voor de inheemse predatoren. Daarbij is het ook goed voor te stellen dat vogels tuinen mijden waar een huiskat in rond scharrelt.

Daarnaast verstoren ze de dieren in het wild en verspreiden ze ziektes bij dieren (kattenkrabziekte, ringworm) én mensen (Toxoplasmose). Het is bij de aanschaf van een kat goed om daarover na te denken; als het mogelijk is om de kat in de eigen tuin te houden is dat een betere optie.

4.4.5. Chip- en registratieplicht katten

In 2023 is ook een landelijke chipplicht voor katten aangekondigd. Door deze chipplicht kunnen kwijtgeraakte katten sneller en vaker herenigd worden met hun eigenaar. Wanneer de chip- en registratieplicht voor katten ingaat is nog niet bekend. Wij onderstrepen het belang van het invoeren van de chip- en registratieplicht voor katten.

Ook in gemeente Maastricht worden jaarlijks veel katten als vermist opgegeven. Zwervende katten waar de eigenaar niet van bekend is, worden opgehaald en opgevangen. Om het aantal zwervende katten te verminderen, is het belangrijk dat er zoveel mogelijk katten gesteriliseerd worden, ook katten met een eigenaar. Daarom willen wij eigenaren van katten stimuleren om hun kat te laten chippen en registreren en castreren/steriliseren. Dit kan middels een communicatiecampagne en chip- en sterilisatieacties in samenwerking met de Dierenbescherming en Maastrichtse dierenartsen.

Acties en voorstellen:

- Ondersteunen van chip- en registratie acties in samenwerking met dierenartsen en andere partijen en communicatie over de noodzaak hiervan. Inschatting kosten: € 5.000 per jaar; dit wordt opgenomen in het werkbudget.

4.5 Houden van exotische, gevaarlijke en verboden dieren

Vaak kiezen mensen voor de aanschaf van exotische dieren vanwege de vermeende 'spanning', in plaats van het nemen van een meer traditioneel huisdier zoals een hond of kat. Zelfs wanneer er zorgvuldig is nagedacht over de aanschaf, blijkt het hebben van een exotisch huisdier niet zo eenvoudig of plezierig te zijn. Deze dieren vereisen vaak veel ruimte, specifieke klimatologische omstandigheden die niet in een normale huiskamer te bieden zijn, en gespecialiseerd en kostbaar voedsel.

4.5.1. Algemene regels en verantwoordelijkheden

- Niet alle dieren zijn geschikt als huisdier. Sommige dieren kunnen ziektes overdragen of zijn gevaarlijk. Andere dieren hebben bijzondere of ingewikkelde verzorging nodig. Daarom is in Nederland gewerkt aan een Huis- en Hobbydierenlijst voor zoogdieren. Er volgen nog lijsten voor vogels, amfibieën en reptielen.
- Vanaf 1 juli 2024 is de Huis- en Hobbydierenlijst van kracht (https://www.rvo.nl/onderwerpen/dieren-houden-verkopen-verzorgen/huis-en-hobbydierenlijst#de-huis--en-hobbydierenlijst).

Inspecteurs van de Landelijke Inspectiedienst Dierenwelzijn (LID) stuiten regelmatig op verwaarloosde exotische dieren, meestal bij eigenaren die onvoldoende kennis hebben over de verzorging van deze dieren. Deze dieren worden dan vaak in beslag genomen en ondergebracht bij gespecialiseerde opvangcentra.

Wanneer de Huis- en Hobbydierenlijst ingevoerd gaat worden dan is de verwachting dat er meer van deze exotische en/of gevaarlijke dieren in de natuur belanden of afgestaan worden. Hierdoor is er een risico dat de opvangcapaciteit te klein wordt. Voor ons als gemeente is het belangrijk om met dergelijke opvangcentra contact te hebben voor het (her)plaatsen van dieren die niet meer op de positieflijst staan. Het is momenteel niet in te schatten of er hiervoor extra kosten (en de omvang hiervan) gemaakt zullen worden.

Acties en voorstellen:

- Samenwerking aangaan met opvangen voor diverse soorten dieren. Communicatie en voorlichting geven aan inwoners over de aanschaf van huisdieren, maar ook waar zij terecht kunnen met hun vragen over verzorging en het afstaan van dieren.

4.5.2 Gemeentelijke regels

Gemeentes hebben de mogelijkheid om aanvullende regels op te stellen met betrekking tot het houden van dieren. Het gaat hierbij bijvoorbeeld om giftige dieren, maar ook voor minder gevaarlijke dieren is het mogelijk dat er regels zijn opgesteld in APV van de gemeente. Tot nu toe hebben wij hier geen gebruik van gemaakt. Controle en handhaving is vaak lastig omdat we achter de voordeur geen bevoegdheden hebben.

Een woningbouwvereniging kan voor haar huurders regels met betrekking tot het houden van bepaalde soorten dieren stellen. Dat kan ook als er sprake is van een gekocht appartement in een complex waar een Vereniging van Eigenaren (VvE) regels over het houden van dieren heeft opgesteld.

4.6. Samenvatting, voorstellen en acties

Hoewel de gemeente geen rol of taak heeft als het gaat om het houden van huisdieren en de verzorging van deze dieren, krijgen we wel te maken hiermee als deze dieren in de openbare ruimte voor overlast zorgen of het dierenwelzijn in het gedrang komt. Om de overlast voor andere dieren en onze inwoners zoveel mogelijk te beperken én het welzijn van deze dieren te borgen, nemen we wel veel maatregelen.

Ontwikkelingen staan echter niet stil, daarom stellen we de volgende zaken voor: Onderwerp	Inschatting kosten/jaar
A. We communiceren richting inwoners over de negatieve gevolgen van het dumpen van dieren voor de dieren zelf en de omgeving. B. We informeren inwoners over opvangmogelijkheden voor huisdieren.	-
Opstellen richtlijnen ten aanzien van hondenlosloopgebieden en agressieve honden.	-
Ondersteunen van chip- en registratie acties in samenwerking met dierenartsen en andere partijen en communicatie over de noodzaak hiervan.	€ 5.000
Samenwerking aangaan met opvangen voor diverse soorten dieren. Communicatie en voorlichting geven aan inwoners over de aanschaf van huisdieren, maar ook waar zij terecht kunnen met hun vragen over verzorging en het afstaan van dieren.	-

Bij de planning is rekening gehouden met de inzet van 1, 0 FTE Adviseur Dierenwelzijn.

5. Hobbydieren

5.1 Rol van de gemeente

Hobbydieren zijn landbouwdieren die in kleine aantallen en zonder commercieel doel worden gehouden. Bijvoorbeeld schapen, geiten, runderen, varkens en kippen. Voor deze dieren gelden soms andere regels dan voor huisdieren.

- Voor het vervoer van hobbydieren gelden regels. Bijvoorbeeld voor reis- en rusttijden. Wanneer de eigenaar de regels overtreedt, dan kan de NVWA een bestuurlijke boete geven.

- Eigenaren van dieren moeten naar een dierenarts als een dier ziek is. Wanneer er sprake is van besmettingsgevaar, dan moeten eigenaren van hobbydieren de dierziekte melden bij de NVWA;
- De huisvesting van hobbydieren moet aan een aantal eisen voldoen. Bijvoorbeeld eisen aan de afmeting. Dit staat in het Besluit houders van dieren.
- Eigenaren van hobbydieren moeten hun dieren laten identificeren en registreren bij de RVO. Zo zijn de dieren en hun plaats van herkomst snel te vinden. Bijvoorbeeld bij de uitbraak van een besmettelijke dierziekte.
- De LID houdt toezicht en treedt handhavend op bij welzijnsverstoringen van hobby- en gezelschapsdieren in opdracht van het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV). Zij controleert bij houders van hobby- en gezelschapsdieren, maar neemt ook bedrijven zoals dierenwinkels, -pensions, -fokkers en -handelaren onder de loep.
- Houders van hobbydieren moeten zich houden aan de Wet dieren en het Besluit houders van dieren, hoofdstuk 1.1 en 1.2. Hierin staan regels voor het waarborgen van het welzijn en de gezondheid van dieren. Bijvoorbeeld over goede verzorging en een geschikte weide.

Toezicht op het houden en verzorgen van hobbydieren is niet de verantwoordelijkheid van de gemeente maar van de LID, dierenpolitie en de NVWA.

In de APV van de gemeente is opgenomen:

Artikel 2.64 Loslopend vee. De rechthebbende op herkauwende of eenhoevige dieren of varkens die zich bevinden in een aan een weg liggend weiland of terrein dat niet van die weg is afgescheiden door een deugdelijke veekering, is verplicht ervoor te zorgen dat zodanige maatregelen getroffen worden dat deze dieren die weg niet kunnen bereiken.

5.2 Hobbydieren in de gemeente

Vanuit onze taken hebben we zelf nauwelijks te maken met hobbydieren, behalve incidenteel bij het stadpark en daar waar we (natuur)gebieden laten begrazen door schapen of Galloways (kleine zwarte runderen). In het stadspark worden de damherten verzorgd door een derde partij. Het begrazen van (natuur)gebieden wordt uitgevoerd door een ingehuurde partij. Die partij is primair verantwoordelijk voor het welzijn van de dieren.

Ondanks dat we geen wettelijke taak hebben als gemeente bij het houden van hobbydieren, laten we wel toezicht houden op de inzet van deze dieren om een goed dierenwelzijn te borgen. Dit houdt ook in dat we in actie komen als dit niet goed gebeurt.

Naast de genoemde voorbeelden waarin wij initiatiefnemer zijn, is er ook een vijftal kinderboerderijen waar een goede samenwerking mee is. Hoewel het welzijn van de dieren in de kinderboerderijen belangrijk is, zijn wij daar niet primair verantwoordelijk voor.

Al jarenlang is er een intensieve samenwerking tussen het Centrum voor Natuur- en Milieueducatie (CNME) en de verschillende organisaties die in Maastricht met en voor dieren werken. Dat zijn de kinderboerderijen in Maastricht (en een kinderboerderij in Lanaken in België), het dierenpark, de Dierenambulance Limburg Zuid, de dierenwelzijnsstichting ‘Dier in Nood Maastricht’, de Dierenpolitie, afdeling faunabeheer van gemeente Maastricht en een hondenpension met o.a. opvang en gedragstherapie.

Al deze organisaties werken elk onder een eigen beherende instantie en vanuit een eigen doelstelling. De samenwerking omvat overleg, vervoer, uitwisseling van dieren en materialen, educatieve activiteiten, informatiemateriaal en het bepalen van gezamenlijke standpunten. Al gelang het thema, worden daar ook andere verenigingen bij betrokken, zoals hondenverenigingen, schaapskuddes en de Dierenbescherming. Een keer per kwartaal wordt er een gezamenlijk informatieblaadje uitgebracht, 'Druk met dieren'. Het CNME fungeert als voorzitter van deze samenwerking en is kartrekker wat betreft de organisatie van gezamenlijke educatieve activiteiten. Het is belangrijk dat het CNME deze functie kan blijven vervullen.

5.2.1 Kinderboerderijen

Gemeente Maastricht heeft 5 kinderboerderijen, met ieder een eigen beherende instantie:

- Stichting boerderij Daalhoeve
- Kinder- en zorgboerderij De Heeg
- Stichting Kinderboerderij Limmel
- Boerderij Aon Köbbes (onderdeel van zorginstelling Koraal)
- Activiteitenboerderij De Grubbe (onderdeel van zorginstelling Mondriaan)

De kinderboerderijen werken op een aantal gebieden samen en maken deel uit van een samenwerking tussen Maastrichtse dierenorganisaties die momenteel gecoördineerd wordt door het CNME. Bij deze samenwerking zijn ook het restaurant Dwaze Herder (De Heeg) en kinderboerderij Pietersheim uit Lanaken aangesloten. Het kwartaalblaadje "Druk met Dieren" is een product van die samenwerking.

Ondanks verschillen in opzet en uitvoering hebben de kinderboerderijen het volgende gemeen:

- Ze brengen bezoekers in contact met dieren, natuur, milieu en met elkaar door middel van educatie, voorlichting, sociaal-cultureel werk, recreatie of therapie.
- Kinderboerderijen spelen daarmee een belangrijke rol in onze samenleving. Ze zijn een laagdrempelige manier voor mensen van de meest uiteenlopende komaf en leeftijd om in aanraking te komen met dieren en natuur- en milieueducatie.

Dit maakt kinderboerderijen bij uitstek geschikt om bewustwording te creëren voor dierenwelzijn en voorlichting en educatie te verzorgen over onder andere de omgang met dieren. Hierbij kan aandacht besteed worden aan zowel huisdieren als dieren in de natuur, maar ook aan dieren die bedoeld zijn voor consumptie, zodat dierenwelzijn in een brede context aan de orde komt.

De 5 kinderboerderijen zijn aangesloten bij de Vereniging stads- en kinderboerderijen Nederland (https://www.vskbn.nl/), een overkoepelende organisatie voor kinderboerderijen. Het lidmaatschap houdt in dat regelgeving op de eerste plaats komt, maar ook dat veiligheid, kwaliteit en gezondheid van en voor medewerkers, bezoekers en dieren van groot belang zijn.

Op dit moment ontvangt slechts één kinderboerderij subsidie vanuit dierenwelzijn (Kinder- en zorgboerderij De Heeg) waarbij niet nader omschreven is waar deze subsidie voor wordt verleend. Gemeente Maastricht ziet het belang van de kinderboerderijen voor bewustwording van en voorlichting over dieren en het milieu in het algemeen en wil daarom de kinderboerderijen die niet verbonden zijn aan een zorginstelling de mogelijkheid bieden in aanmerking te komen voor financiële steun.
Om toe te werken naar een situatie waarbij de beschikbare gelden evenrediger verdeeld worden en zekerheid wordt verkregen over de inzet van de gelden, zal het verlenen van subsidie omgevormd worden naar het uitschrijven van opdrachten waarop de drie kinderboerderijen in kunnen schrijven. Het jaarlijks beschikbare budget wordt verhoogd met €20.000.

Stichting Boerderij Daalhoeve en Kinder- en Zorgboerderij De Heeg bieden mogelijkheden tot dagbesteding voor cliënten vanuit het sociaal domein. Dit is een uitgelezen kans voor cliënten om een leuke en zinvolle dagbesteding te verkrijgen. De manier waarop de dagbesteding vorm wordt gegeven verschilt per kinderboerderij, afhankelijk van de begeleidingsvraag van cliënten en hoeveelheid cliënten. Dit vergt van de kinderboerderij aanvullende verantwoordelijkheid ten behoeve van de begeleiding. Voor het bieden van deze dagbestedingsmogelijkheden verkrijgen kinderboerderijen aanvullende middelen. De in deze nota bedoelde bijdragen/opdrachten staan los van de bovenstaande mogelijkheden om dagbesteding aan te bieden. De hier voorgestane bijdrage(n) behelzen enkel de in te zetten middelen vanuit dierenwelzijns-educatie.

Acties en voorstellen:

- Subsidieverstrekking voor kinderboerderijen omvormen naar opdrachtverlening in het kader van voorlichting over dieren(welzijn).
- Structureel aanvullen beschikbaar budget met €20.000.

5.2.2 Dierenweide en volière

Maastricht kent een dierenweide met damherten in het stadspark. Op deze plek was van oudsher een dierenparkje met verschillende dieren. In combinatie met de watervogels die op deze plek langs de Jeker verblijven en een volière met zangvogels vormt het een plek waar mensen uit Maastricht graag komen. Het is een ontmoetingsplek waar veel mensen de dieren bekijken.

Damherten staan niet op de Huis- en Hobbydierenlijst. Dat betekent dat ze niet gehouden mogen worden. Na protesten van onder ander kinderboerederijen is er een vrijstelling opgenomen op het houden van deze dieren; dit betekent dat damherten nog altijd gehouden mogen worden.

Een aantal jaren geleden is de stichting, die destijds het dierenpark onderhield, gestopt. Dit resulteerde in een vraagstelling over de toekomst van het dierenparkje. De omgeving heeft destijds nadrukkelijk gevraagd om herten in het park en het verblijf van de damherten is in 2018 grondig gerenoveerd in esthetisch opzicht. Dit was een grote investering.

Doordat het verblijf verbeterd is, de dieren goed verzorgd worden en we inzetten op educatie ten aanzien van het houden van dieren, kiezen we ervoor om de voorziening de komende jaren te handhaven. Het onderhoud van de omgeving en de verzorging van de volière en damherten wordt uitgevoerd door Boerderij Daalhoeve. Hiervoor ontvangen zij een subsidie.

Voor hobbydieren die buitenverblijven gelden er vanuit de NVWA regels bij uitbraken van ziektes. Voor vogelgriep geldt regelmatig een landelijke of regionale ophok- en afschermplicht. De vogels in de volière zijn reeds afgeschermd, zodat zij niet in aanraking kunnen komen met de poep van mogelijk besmette wilde vogels.

5.2.3 Hobbydieren en evenementen

Het inzetten van dieren ter vermaak van mensen is al eeuwen oud. Toch is het goed om te beseffen dat het inzetten van dieren tijdens evenementen invloed zou kunnen hebben op het welzijn van dieren.

Sinds 2015 is het gebruik van wilde zoogdieren bij evenementen in Nederland bij wet verboden. Dit verbod geldt voor circussen, optredens bij particulieren, reclames, films, televisieprogramma's, pretparken en optochten. Alleen bepaalde zoogdiersoorten, zoals ezels, paarden, honden, katten en runderen, mogen nog optreden, onder strikte regels die te vinden zijn bij RVO. Het toezicht en de handhaving worden uitgevoerd door de Nederlandse Voedsel en Warenautoriteit (NVWA).

Het evenementenbeleid richt zich voornamelijk op openbare orde en veiligheid. Een evenementenvergunning wordt dus enkel getoetst op aspecten van openbare orde en veiligheid. Er is geen grondslag om een vergunning te weigeren als er dieren worden ingezet bij het evenement. Als er dieren worden ingezet, geldt er een meldplicht bij de NVWA. De NVWA houdt strikt toezicht ten aanzien van de uitvoering van de regels.

We willen dat bij een vergunningsaanvraag van een evenement, specifiek wordt gevraagd of er dieren worden ingezet en als dat het geval is, dan moet er enerzijds worden verwezen naar de meldplicht bij de NVWA. Hierdoor kan er gerichte controle plaatsvinden door de NVWA. Anderzijds wordt in het kader van de veiligheid van mens en dier de (dieren-)politie gevraagd om advies te geven of er op het standaard advies nog een aanpassing (verscherping) vereist is. Dit advies wordt opgenomen in de voorschriften bij de vergunning. Zo worden er in de vergunning van de Reuzenstoet voorschriften opgenomen (integraal advies van de (dieren-)politie) dat er onder andere een dierenarts aanwezig moet zijn.

Van belang te onderstrepen is dat er een aantal evenementen is waarbij geen vergunning benodigd is. Denk hierbij aan kleinschalige evenementen in de buitenwijken of indoor evenementen.

Acties en voorstellen:

- Bij een vergunningsaanvraag van een evenement wordt er nagevraagd of er dieren ingezet worden. Is dat het geval, dan verwijzen we naar de aangifteplicht bij NVWA en we vragen advies op bij de (dieren)politie.

5.2.4 Schuilstallen en hittestress

Dieren in de wei dienen wettelijk beschermd te worden tegen extreme weersomstandigheden, zoals hitte. De Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit (NVWA) heeft drempelwaarden vastgesteld op basis van de buitentemperatuur en luchtvochtigheid. Bij een temperatuur vanaf 27 graden moeten bijvoorbeeld extra maatregelen worden genomen voor paarden in de buitenlucht, waaronder het voorzien van voldoende schaduw en water. De NVWA voert controles uit, en bij meldingen van (mogelijke) hittestress bij dieren in weides kan de dierenpolitie worden ingeschakeld.

Hoewel het wellicht voor de hand ligt om overal schuilhutten aan te leggen om hittestress te voorkomen, is dit in landelijk gebied niet wenselijk vanwege het rommelige uiterlijk dat dit aan het landschap kan geven. Bomen en hagen blijken echter effectieve natuurlijke elementen om de benodigde schaduw te bieden. Aanvullende tips zijn te vinden op de website van de NVWA.

5.2.5 Ophok- en afschermplicht bij uitbraak van ziektes

Bij een uitbraak van besmettelijke ziektes (zoals de vogelgriep), geldt een lokale of landelijke ophok- en afschermplicht. Welke plicht van toepassing is hangt af van de regio waar een uitbraak is, de categorie houders en het type vogels.

Commerciële bedrijven moeten zich houden aan de ophokplicht, waarbij commerciële pluimveehouders ervoor moeten zorgen dat hun vogels binnenblijven in afgesloten ruimtes zoals stallen, loodsen, of schuren. De Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit (NVWA) controleert de naleving van deze verplichting bij pluimveebedrijven.

Hobbyhouders, dierentuinen en kinderboerderijen moeten zich houden aan de afschermplicht. Deze verplichting houdt in dat vogels moeten worden afgeschermd, maar niet noodzakelijkerwijs binnengehouden. Het geldt met name voor risicovogels, waaronder hoenderachtigen zoals kippen en kalkoenen, en watervogels zoals ganzen en eenden.

Bij een uitbraak in onze gemeente is de Adviseur Dierenwelzijn de coördinator voor afstemming met externe partijen zoals de NVWA en met de intern betrokken afdelingen en dierenpartijen.

5.2.6 Gehouden bijen

Het houden van honingbijen in korven en kasten is een veelvoorkomende hobby in het land. Midden in stedelijke gebieden komt dit minder voor omdat bijen daar vaak niet genoeg voedsel kunnen vinden, maar aan de randen van steden worden wel honingbijen gehouden. Mensen kunnen hinder ondervinden van honingbijen in hun omgeving. Daarom is het belangrijk om zorgvuldig te overwegen of de locatie waar de korven/kasten worden geplaatst geen overlast zal veroorzaken.

Het is mogelijk om in de Algemene Plaatselijke Verordening (APV) / omgevingsplan regels op te nemen met betrekking tot de plaatsing van bijenvolken; in onze APV ontbreken dergelijke regels echter. Bovendien is het voor de stad Maastricht van belang om te begrijpen dat honingbijen vaak concurreren met wilde bijen voor voedsel. In Maastricht komen verschillende soorten wilde bijen voor, waaronder ook zeldzame. Het plaatsen van bijenvolken bij natuurgebieden is daarom niet wenselijk.

Acties en voorstellen:

- Opnemen van een bepaling ten aanzien van de plaatsing van honingbijkasten in de APV/Omgevingsplan.

5.3 Dieren en religie

De viering van het Offerfeest gebeurt onder andere door de moslimgemeenschap (Islam) ter nagedachtenis van de profeet Ibrahim. De Joodse gemeenschap kent ook vormen van ritueel slachten.

Veelal worden er in Nederland schapen of lammeren geslacht op een specifieke manier: vaak ritueel onverdoofd of onbedwelmd. In Nederland is ritueel slachten toegestaan onder hele specifieke voorwaarden. De NVWA houdt hier strikt toezicht op. De gemeente heeft hier geen rol in.

5.4 Toekomstige ontwikkelingen

De huis- en hobbydierenlijst (positieflijst) gaat ook zijn gevolgen hebben voor kinderboerderijen, dierenweides, etc. Als gemeente houden we overleg met betrokken partijen over de consequenties van de invoering van deze lijst.

5.5 Samenvatting, voorstellen en acties

Hobbydieren zijn leuk om te hebben en te houden, mits zij de juiste verzorging krijgen. Ook voor deze dieren gelden de vijf vrijheden. De gemeente heeft nauwelijks/geen rol bij hobbydieren. We ontvangen echter wel regelmatig berichten van bezorgde inwoners: hobbydieren staan namelijk wel vaak buiten, daar waar mensen rondlopen en de dieren zien staan.

De dierenpolitie, LID en de NVWA hebben een grote rol bij het opsporen van verwaarlozing en het treffen van maatregelen. Door regelmatig met deze partijen af te stemmen, houden we als gemeente wel de vinger aan de pols bij wat er binnen de gemeentegrenzen aan dierenwelzijn afspeelt.

Onderwerp	Inschatting kosten/jaar
Subsidieverstrekking voor kinderboerderijen omvormen naar opdrachtverlening in het kader van voorlichting over dieren(welzijn). Structureel aanvullen beschikbaar budget met €20.000.	€ 20.000
Bij een vergunningsaanvraag van een evenement wordt er nagevraagd of er dieren ingezet worden. Is dat het geval, dan verwijzen we naar de aangifteplicht bij NVWA en we vragen advies op bij de (dieren)politie.	-
Opnemen van een bepaling ten aanzien van de plaatsing van honingbijkasten in de APV/Omgevingsplan.	-

Bij de planning is rekening gehouden met de inzet van 1, 0 FTE Adviseur Dierenwelzijn.

6. Dieren in het wild

6.1 Rol van de gemeente

Volgens de Wet dieren en de Omgevingswet, onderdeel BAL is iedereen verplicht om bij te dragen aan de zorg voor dieren in nood en is het verboden om dieren de nodige zorg te onthouden. Binnen de grenzen van de gemeente rust dus een wettelijke verantwoordelijkheid op de gemeente om ook wilde dieren in nood bij te staan. De uitvoering van deze verantwoordelijkheid wordt uitbesteed aan een externe partij. De meerderheid van de wilde dieren die worden aangetroffen binnen de gemeente Maastricht wordt ondergebracht bij het Natuurhulpcentrum in Opglabbeek in België.

Daarnaast heeft de gemeente een rol met betrekking tot projecten die mogelijk schadelijke effecten kunnen hebben op de natuur. Deze effecten dienen in kaart te worden gebracht voordat vergunningen worden verleend, conform de Omgevingswet. Zie paragraaf 3.1.4.

Vanuit de Wet publieke gezondheid heeft de gemeente de verantwoordelijkheid om maatregelen te nemen ter preventie en bestrijding van dierplagen die een risico vormen voor de volksgezondheid. Dit omvat ook het verwijderen van dode dieren uit de openbare ruimte,

waarbij de plaagdierbestrijding wordt uitgevoerd door de gemeente zelf, terwijl het verwijderen van kadavers onder het contract valt van een externe partij.

Het beheer van fauna valt onder de verantwoordelijkheid van de Faunabeheereenheid Limburg. Dit omvat het opstellen, beheren en uitvoeren van een faunabeheerplan. Het faunabeheerplan wordt goedgekeurd door Gedeputeerde Staten. Het plan omvat gegevens ten aanzien van populatie- en schadeontwikkeling per soort, draagkracht en de gewenste stand en geeft inzicht in maatregelen die kunnen worden genomen om schade aan wettelijke belangen te voorkomen of bestrijden. Naast deze taken valt het monitoren en beheersen van invasieve exoten onder de verantwoordelijkheid van de provincie. Deze taken worden doorgaans uitgevoerd in overleg met of afgestemd op de gemeente. De provincie faciliteert dit door middel van het afgeven van vergunningen, opdrachten, subsidie en onderzoeken.

De Gemeente Maastricht neemt deel aan het Gemeentelijk Fauna Overleg van Limburg, dat elk kwartaal plaatsvindt. Bij dit overleg zijn verschillende Limburgse gemeenten, Waterschap Limburg, provincie Limburg en de Faunabeheereenheid Limburg aangesloten. Het doel is het delen van informatie en ervaringen over onder andere fauna(beheer) in het algemeen of soorten in het bijzonder (wolf, bever, Aziatische hoornaar, etc.). Ook wordt de aanpak van dierplagen besproken en wordt waar mogelijk samenwerking gezocht.

6.2 Wilde dieren in de gemeente

De aanwezigheid van de muurhagedis in de Fronten en van de oehoe in de ENCI groeve laat zien dat Maastricht als zuidelijkste stad van Nederland ook op ecologisch vlak een bijzondere plek is. We delen onze stad met veel meer wilde dieren. Dieren die hier altijd geleefd hebben of dieren die juist hier leven omdat wij er zijn. Vossen en steenmarters zijn vrijwel overal te vinden. Dassen, reeën en wilde zwijnen kom je meer langs de randen van de stad tegen. De bosuil zit op veel plekken, maar ook de zwarte roodstaart die in de stad zijn rotsachtige thuis vindt.

Van zoogdier tot reptiel, van vogel tot insect. Als je erop let, zie je hoe verweven de grote en kleine wilde dieren zijn met Maastricht. Ze dragen bij aan haar diversiteit en leefbaarheid. We vinden dat deze dieren bij onze stad horen en dat het onze taak is ervoor te zorgen dat ze hier kunnen (over)leven.

De meeste inheemse wilde dieren zijn beschermd en wij zetten graag een tandje bij om deze dieren de leefruimte te geven die ze nodig hebben. Dieren die we liever niet of minder in onze stad zien, zoals dieren die plagen kunnen veroorzaken of invasieve exoten, moeten op een zo diervriendelijk mogelijke manier aangepakt worden.

Het gaat te ver om in dit hoofdstuk alle dieren, die in het wild leven in Maastricht, te benoemen. We gaan vooral in op een algemene aanpak voor alle dieren en heel specifiek voor die dieren die in gevaar zijn qua overleven óf als een plaagdier worden beschouwd.

6.2.1 Wilde dieren in nood

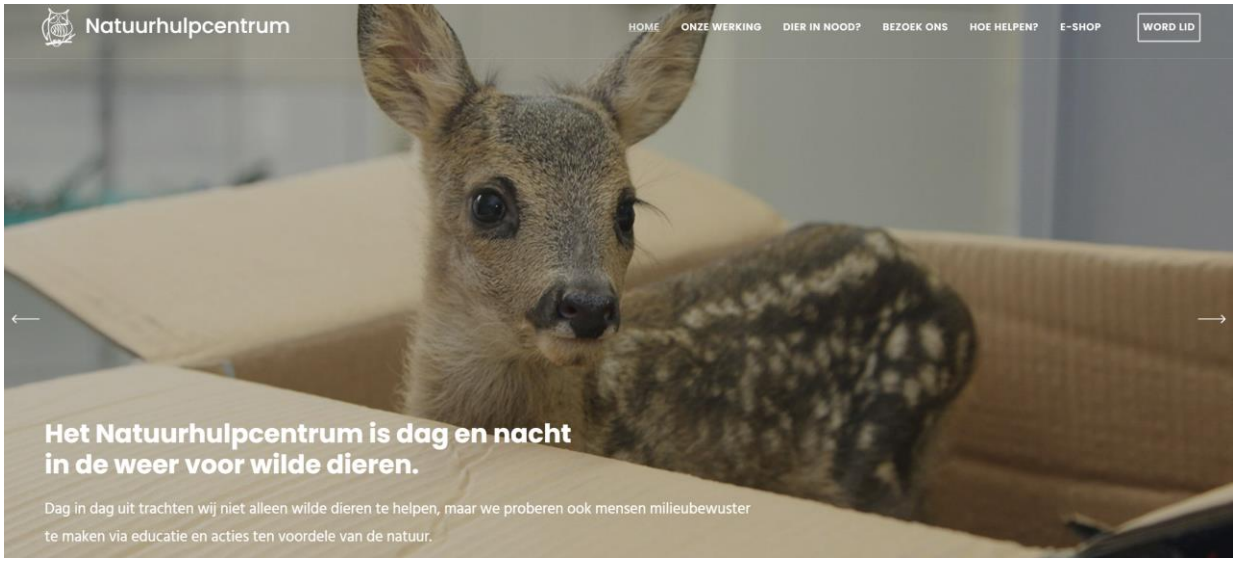
De meeste hulpbehoevende wilde dieren die in gemeente Maastricht gevonden worden, worden door de dierenambulance naar het Natuurhulpcentrum in Opglabbeek (België) gebracht. Daar worden zij verder verzorgd totdat zij weer hersteld zijn en teruggeplaatst kunnen worden.

Het Natuurhulpcentrum ontvangt subsidie van de Provincie Limburg voor de opvang van wilde dieren. De subsidie is specifiek bedoeld voor zieke of gewonde inheemse wilde dieren. Als gemeente geven we geen ondersteuning (er is geen urgentie), maar gelet op de belangrijke werkzaamheden die dit centrum uitvoert is continuïteit belangrijk. Enkele wildopvangen in Nederland hebben aangegeven in de nabije toekomst alleen dieren op te kunnen en willen vangen van die gemeenten die meebetalen aan de opvang en zorg. Dit omdat zij te maken hebben met financiële problemen en een toenemend aantal dieren.

Mocht het Natuurhulpcentrum Opglabbeek ook dit standpunt innemen, dan moet er overleg plaatsvinden over mogelijke oplossingen, aangezien het wegvallen van de werkzaamheden van dit centrum voor ons als gemeenten grote consequenties heeft; we kunnen onze wilde dieren niet meer plaatsen.

Dieren uit het wild die naar Opglabbeek zijn gebracht (cijfers 2023)

Vogels: 665
Egels: 67
Marterachtigen: 20
Knaagdieren/hazen/konijnen: 14
Vleermuizen: 12
Vossen: 9
Eekhoorns: 7
Dassen: 4
Bevers: 2
Reeën: 2
Kikkers: 1

6.2.2 Wilde dieren en evenementen

Evenementen die worden gehouden in (de nabijheid) van natuurgebieden, kunnen invloed op de daar aanwezige fauna.

Bij activiteiten die negatieve effecten hebben op beschermde dieren, planten en natuurgebieden, heeft de evenementen organisator met de Omgevingswet onderdeel soortenbescherming (verbodsartikelen opgenomen in het onderdeel BAL) te maken. De verschillende locaties die beschikbaar zijn, worden ingedeeld in drie categorieën:

1. Locatie ligt niet in een gebied waar effecten op de natuur te verwachten zijn.
2. Locatie ligt in een gebied waar effecten op de natuur te verwachten zijn.
3. Locatie ligt in Natura 2000 gebied.

Voor de 21 evenementenlocaties in de stad is aangegeven binnen welke categorie ze vallen en welke maatregelen gelden. Deze informatie is terug te vinden in de locatieprofielen die op de website van de gemeente Maastricht zijn gepubliceerd. Intern wordt bekeken welke evenementen in combinatie gebieden risicovol zijn als het gaat om overtreding van de verbodsartikelen uit de Omgevingswet onderdeel soortenbescherming (verbodsartikelen opgenomen in het onderdeel BAL).

In voorkomende gevallen wordt er een quickscan natuur opgevraagd aan de organisator en afhankelijk van deze scan worden er preventieve, mitigerende maatregelen genomen. Bij onzekerheid wordt contact opgenomen bij de provincie Limburg als bevoegd gezag. Dit gebeurt in ieder geval bij grootschalige evenementen in een natura 2000 gebied, of in de nabijheid.

6.2.3 Vissen en viswater

De gemeente Maastricht heeft een oppervlakte van 5.890 hectare (59 km2) waarvan ruim 400 ha water. Het grootse gedeelte van dit water is in eigendom van het Rijk of natuur beherende instanties.

Op het gebied van hengelsport is de gemeente gebonden aan landelijke wetgeving. We hebben het visrecht op een groot gedeelte van het oppervlaktewater verhuurd aan de hengelsportvereniging Stichting Visstand Verbetering Maas:

- De vijf koppen
- Voedingskanaal
- Geusseltvijvers
- JoJo haven
- Lage Fronten
- Zuidwillemsvaart (gemeentelijk deel)
- Het bassin

De Stichting Visstand Verbetering Maas is de grootste sportvereniging van Maastricht. De vereniging geeft aan dat uitbreiding van het aantal bevisbare wateren gewenst is. Aangezien we eigenaar zijn van de bovenstaande wateren is het benodigd dat wij het visrecht formeel verlenen aan de visvereniging. Dat is gebeurd voor bovenstaande wateren; naast deze wateren zijn er nauwelijks meer geschikte (of gewenste) wateren om te bevissen.

Deze nota behandelt het relatief brede aspect van dierenwelzijn. Daarbij ontkomen we er niet aan om de sportvisserij in dierenwelzijnsperspectief te plaatsen. Welke impact heeft het vissen op het brede welzijn van vissen? Dit is een omstreden kwestie (vooral omtrent het ervaren van pijn zijn er wetenschappelijke onderzoeken met tegenstrijdige resultaten) en het voert te ver om dit in de context van deze nota helemaal uit te diepen. Feit is dat de Raad voor Dier Aangelegenheden (RDA) aandacht vraagt voor de inbreuk op het welzijn van vissen.

Ten aanzien van (vis)wateren is het onduidelijk hoe natuurlijk de visopbouw in deze wateren is. Inmiddels is duidelijk dat exotische vissen, exotische schildpadden en exotische rivierkreeften een enorme impact hebben op de natuurlijk opbouw. Wat het aanvullend uitzetten en bevissen van karpers betekent voor wateren is onduidelijk. Bovenstaand vraagt om een goede samenwerking met de sportvisserij; wellicht zijn er verbeterslagen in gezamenlijkheid te vinden.

De gemeentelijke vijvers zijn kwetsbaar, vanwege de klimaatverandering wordt het steeds moeilijker om grondwater gevoede vijvers op peil te houden. Daarnaast wordt een aantal vijvers gevoed door zogenaamde riool overstorten waardoor de kwaliteit van het water onder druk komt te staan. In warme zomers is vaker sprake van vissterfte als gevolg van zuurstofgebrek in het oppervlaktewater. Ook hierin is de samenwerking met de visvereniging wenselijk.

Het vissen met lood is omstreden, vanuit milieutechnisch perspectief. Op Europees niveau is er geen verbod op vissen met lood. Sportvisserij Nederland is vóór loodvrij vissen en promoot dit ook onder haar leden. De markt reageert er echter nog niet echt op, omdat er nog geen goede alternatieven zijn. Lokaal verbieden is vooralsnog zinloos, omdat er nog geen Europese wetgeving is en geen handelsverbod. Handhaven is bijna niet mogelijk, omdat het zeer moeilijk te onderscheiden is van loodvrij materiaal.

6.2.4 Faunavoorzieningen

We hebben binnen onze gemeente verschillende voorzieningen getroffen voor de dieren in het wild.

Faunatrapjes
Bij de vaststelling van het waterprogramma op 18 oktober 2022 is een motie aangenomen voor een onderzoek naar het plaatsen van amfibieladders in kolken en putten van het rioolstelsel. Op basis van een eerste inventarisatie met RAVON is onderzocht waar de migratieroutes van amfibieën liggen. In het voorjaar van 2024 is door middel van veldinventarisaties en met medewerking van het CNME onderzocht waar dit probleem zich voordoet. Op basis hiervan zullen op de meest kwetsbare plekken uitklimvoorzieningen worden aangebracht.

Overige faunavoorzieningen voor wilde dieren
Als gemeente beschikken we over een uitgebreid mobiliteitsnetwerk om de stad goed bereikbaar te houden. Echter, door een aantal belangrijke verkeersaders kunnen dierenpopulaties versnipperd raken, wat de uitwisseling tussen verschillende populaties belemmert. Sommige diersoorten hebben moeite met het oversteken van brede wegen, wat kan leiden tot aanrijdingen, zoals vaak gebeurt bij dassen en in het voorjaar wanneer de paddentrek plaats vindt.

In het nieuwe Belvedère-gebied zijn verschillende faunavoorzieningen aangelegd, met name voor de Muurhagedis en dassen. Het onderhoud van deze voorzieningen is een standaard onderdeel van het gemeentelijk beheer.

Als gemeente hebben we toegang tot gegevens over bepaalde wilde dieren, waardoor we een nauwkeuriger beeld krijgen van de locaties van hun territoria. De meldingen van dode dassen bijvoorbeeld laten zien op welke wegen vaak dassen worden aangereden, waardoor we mogelijk maatregelen kunnen treffen om aanrijdingen in de toekomst te voorkomen.

Acties en voorstellen:

- Op het moment dat er diersoorten door onze infrastructuur worden aangereden, bekijken we de urgentie en mogelijkheden rondom maatregelen.
  Inschatting kosten: € 1.000 per jaar voor kleinere ingrepen zoals het plaatsen van schermen en borden; dit wordt opgenomen in het werkbudget.

6.3 Wilde dieren en besmettelijke dierziekten

Sommige besmettelijke dierziekten kunnen grote gevolgen hebben voor dieren, mensen (zoönosen) en de natuur. De NVWA is verantwoordelijk voor de registratie van dierziekten en de coördinatie van de bestrijding van deze ziekten in samenwerking met het Ministerie van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur. Uitbraken van dierziekten kunnen gemeld worden bij het Landelijk meldpunt dierziekten.

Dierziekten waarmee we in Maastricht wel eens te maken hebben zijn onder andere vogelgriep, botulisme, vossenlintworm, Varkenspest (1997) en Mond- en klauwzeer (2001).

6.3.1 Rol van de gemeente bij uitbraken

De gemeente is niet primair verantwoordelijk voor de aanpak van dierziekten, maar heeft hier wel een rol in op verschillende manieren.

- **Signalering**
  Via de gemeentelijke meldsystemen kunnen meldingen over dierziekten binnenkomen. De gemeente neemt hierover contact op met de NVWA.

- **Communicatie**
  Is er sprake van een gevaar voor de volksgezondheid, dan communiceert de gemeente hierover richting burgers waarbij de landelijke richtlijnen worden gevolgd. Dit kan middels de gemeentelijke website, sociale media of bijvoorbeeld het plaatsen van fysieke borden op plekken waar er sprake is van gevaar.
  Zo worden er bij het vermoeden van blauwalg of botulisme, borden geplaatst en wordt afgeraden om met het water in contact te komen.

- **Ruimen van kadavers**
  Gemeente Maastricht besteedt het ruimen van kadavers uit de openbare ruimte uit aan een externe partij. Er worden afspraken gemaakt over de hoeveelheid kadavers die door deze partij geruimd kunnen worden. Is er sprake van een grote uitbraak en veel sterfte, dan schaalt de gemeente op naar de NVWA.

- **Samenwerking**
  Samenwerking tussen verschillende partijen zoals dierenambulances, de veiligheidsregio, de NVWA en de gemeente kan belangrijk zijn als er sprake is van een uitbraak.

6.3.2 Vogelgriep

Hoewel het voor deze nota te ver gaat om alle besmettelijke dierziekten te beschrijven, willen we wel stilstaan bij een ziekte die mogelijk grote consequenties krijgt de komende jaren.

Vogelgriep is een zoönose (een ziekte die van dier naar mens overdraagbaar is) die nu vooral een groot aantal slachtoffers maakt onder wilde vogels en gehouden pluimvee. Dit virus muteert echter vrij snel, waardoor ook zoogdieren besmet raken door het contact met besmette

vogels. Het wachten is op een nieuwe mutatie waarbij het virus van zoogdieren op zoogdier gaat.

Aangezien de mens ook een zoogdier is, is de verwachting dat er een mutatie komt waarbij de besmetting van mens op mens gaat. We kunnen dan een uitbraak verwachten die te vergelijken is met Corona. In hoeverre de ziekte slachtoffers maakt is nog niet bekend. De experts schatten nu in dat er milde griepklachten kunnen ontstaan maar er zijn ook scenario's waarbij rekening wordt gehouden met een hoog sterftepercentage.

Als gemeente hebben we vooral een signalerings- en communicatie rol. Partijen als de NVWA en GGD zijn leidend als het gaat om de te nemen (preventieve) maatregelen en landelijke communicatie. Als gemeente volgen we de landelijke lijn.

6.4 Wilde dieren in beweging

Zoals gezegd komt er in deze Nota geen opsomming van alle dieren in het wild. We nemen en aantal dieren in de nota op als voorbeeld, waarbij op dit moment "beweging" is; dieren waarvoor we als stad iets kunnen en willen betekenen of dieren die in de toekomst kunnen zorgen voor bijzondere situaties, zoals gevaarzetting.

6.4.1 De wolf

De wolf is terug in Nederland omdat de beschermingsstatus van de wolf is aangepast in 1982 en de wolf niet meer bejaagd mag worden. De wolf is vanuit Oost-Europa weer richting Nederland getrokken. De wolf leefde van oorsprong ook in Nederland, nu de wolf terug is in de Nederlandse natuur roept dit vragen op en zorgt dit soms voor dilemma's. Het beleid van de overheid is erop gericht om mens en wolf te laten samenleven.

In Nederland hebben we gevestigde wolven in Drenthe, Friesland en Gelderland. De provincie Limburg heeft onlangs, als bevoegd gezag, een brief gestuurd met de interventierichtlijnen om de handelingsperspectieven bij probleemsituaties onder de aandacht te brengen. Dit is een document door de gezamenlijke provincies opgesteld. Normaliter mijden wolven ieder contact met mensen. Er gaat dan in principe ook geen dreiging uit van wolven voor mensen. Er moet echter onder geen beding hulp worden geboden aan wolven door bijvoorbeeld bijvoederen, omdat dit de natuurlijke schuchterheid kan laten verdwijnen; ze wennen aan mensen. Er wordt verwezen naar het interprovinciaal wolvenplan.

De interventie richtlijnen zijn opgesteld om probleemsituaties met wolven te voorkomen en in te grijpen wanneer zich probleemsituaties voordoen. In deze richtlijn wordt aangegeven wat de beschermde status van de wolf betekent voor de mogelijkheden om in te grijpen in verschillende situaties. Voor deze handelingen is meestal een vergunning van de provincie noodzakelijk. Enkel als de veiligheid van burger in acuut gevaar is kan de burgemeester ingrijpen op grond van de gemeentewet. Bij ingrijpen zal altijd eerst moeten worden overwogen of de situatie met, voor de wolf, niet-dodelijke middelen het hoofd kan worden geboden. Alleen wanneer dat niet redelijkerwijs mogelijk is, kan worden besloten over te gaan op dodelijke maatregelen. De afwegingen worden hiervoor in de volgende richtlijnen meegegeven: Interprovinciaal-wolvenplan.

6.4.2 Gebouwbewonende soorten, isolatie en verlichting

Vleermuizen hebben een complexe levenswijze en zijn afhankelijk van specifieke ruimtes voor paren, kramen, overwinteren en zomeractiviteiten. Het behoud van deze ruimtes, zoals panden (bijvoorbeeld in spouwen, kelders en zolders) en bomen, is essentieel voor hun voortbestaan.

Vleermuizen zijn enorm nuttige dieren; ze leven van behoorlijke hoeveelheden insecten en reguleren hierdoor deze populaties. Ze mijden mensen en zijn niet gevaarlijk.

Vleermuizen zijn gevoelig voor verstoring, vooral door verlichting, wat hun foerageergedrag kan verstoren en zelfs tot sterfte kan leiden. Het plaatsen van ondoordachte verlichting, waarbij geen rekening wordt gehouden met vleermuizen, vormt naast het verlies van essentiële ruimten de grootste bedreiging voor hun leefomgeving.

De isolatiegolf als onderdeel van de warmtetransitie vormt een bedreiging voor hun voortbestaan. De overheid onderzoekt momenteel samen met provincies manieren om isolatie, zoals het isoleren van spouwmuren, uit te voeren zonder schade toe te brengen aan kwetsbare vleermuizen en andere gebouwbewonende soorten zoals gierzwaluwen en huismussen. Een voorgestelde oplossing hiervoor is het implementeren van een soortmanagementplan (SMP), eind 2023 is gestart met de realisatie van een dergelijk plan, in nauw overleg met de provincie Limburg. Dit is een enorm omvangrijke aanpak die wordt opgepakt vanuit taakveld verduurzaming.

6.4.3 Egels

De egel heeft het moeilijk in Nederland. In november 2023 werd de motie ‘Maastricht gastvrij voor egels’ ingediend door de Partij voor de Dieren. Deze motie is deels aangenomen. Er is toegezegd de gemeentelijke kanalen te gebruiken voor de communicatie over de jaarlijkse egeltelling en wat mensen zelf in hun tuinen kunnen doen om de egel te helpen. Dit is geland in de jaarlijkse communicatiekalender van Stadsbeheer, zodat er structureel aandacht aan wordt besteed.

6.4.4 Wilde bijen

In paragraaf 5.2.6 hebben we de gehouden (honing)bijen genoemd. In Maastricht hebben we maar liefst 180 verschillende soorten wilde bijen. Er zijn verschillende initiatieven om deze bijen te behouden zoals het aanleggen van bijenhotspots. Zo is de bijenhotspot op de groene loper een enorm succesvol initiatief.

6.5 Dierplagen

De gemeente heeft een rol in het kader van de volksgezondheid als het dierplagen betreft. Het beleid in Maastricht richt zich momenteel voornamelijk op de beheersing van de bruine rat, met nadruk op preventie, bestrijding in de openbare ruimte en een adviserende rol bij particuliere overlast (Uitvoeringsnotitie rattenbeheer, vastgesteld op 11-2-2020).

Andere overlast veroorzakende dieren zijn niet specifiek opgenomen in het beleid, maar enkele worden bestreden in de openbare ruimte vanwege ernstige overlast of volksgezondheidsrisico's. Teneinde te kunnen handelen in voorkomende gevallen van overlast, risico's voor de volksgezondheid of ecologische impact hanteren we het afwegingskader overlast dat in bijlage 8.3 is opgenomen. Hierin wordt onderscheid gemaakt tussen beschermde soorten, niet beschermde soorten, exoten en invasieve exoten en wordt de aanpak op basis van urgentie, preventie en curatieve maatregelen geduid.

Is er sprake van overlast op particuliere grond (ongeacht de diersoort), dan heeft de gemeente uitsluitend een adviserende rol. Dat geldt dus ook voor de huismuis. Bestrijding van dierplagen op particuliere grond is de verantwoordelijkheid van de eigenaar. In het geval van de bruine rat brengen we een bezoek aan de particuliere melder en geven advies ten aanzien van preventie en curatieve acties.

We merken dat er een toename is van meldingen over overlast van diverse diersoorten. Waar voorheen vooral meldingen over bruine rat en huismuis binnen kwamen, wordt er nu bijvoorbeeld ook vaker overlast gemeld van beschermde diersoorten zoals spreeuwen en steenmarters.

Gemeente Maastricht hanteert Integrated Pest Management (IPM) als leidraad voor rattenbeheersing, wat betekent dat het gebruik van chemische bestrijdingsmiddelen zoveel mogelijk wordt beperkt. IPM richt zich op preventie als eerste stap en schrijft voor dat chemische bestrijding alleen als laatste redmiddel mag worden gebruikt door gecertificeerde bestrijders. Preventie door in de openbare ruimte afval, zwerfvuil en voedsel tegen te gaan, maar ook door voorlichting van onze inwoners.

Voor curatieve bestrijding van de bruine rat in de openbare ruimte wordt gekozen voor mechanische bestrijdingsmiddelen zoals klemmen, kastvallen en de rioolval. Op dit moment is er slechts beperkt onderzoek gedaan naar de efficiëntie en de impact op dierenwelzijn van de verschillende bestrijdingsmethodes. Aan de hand daarvan is een globale indeling gemaakt (ziehttps://www.vlaanderen.be/publicaties/gids-voor-de-diervriendelijke-bestrijding-van-ratten-en-muizen). Een bestrijdingsmethode moet het dier zo snel en pijnloos mogelijk doden. Belangrijk is daarnaast dat er geen andere dieren slachtoffer worden van de methoden. De medewerker faunabeheer neemt deel aan de ‘werkgroep chemische en niet-chemische bestrijding’ (onderdeel van het overheidsprogramma IPM Knaagdierbeheersing). Deze werkgroep houdt zich namelijk onder andere bezig met de vraag welke bestrijdingsmethode in welke situatie het beste ingezet kan worden met inachtneming van de impact op dierenwelzijn.

Hoewel IPM momenteel voornamelijk gericht is op knaagdieren, overweegt de overheid om deze aanpak ook te verplichten voor bestrijding van andere dieren, zoals insecten. Gemeente Maastricht streeft ernaar geen chemische bestrijdingsmiddelen te gebruiken bij de bestrijding van andere overlast veroorzakende dieren.

Voorbeelden van natuurlijke bestrijdingsmethoden die ingezet worden in Maastricht bij overlast van insecten:

- Eikenprocessierups: om overlast door brandharen van de eikenprocessierups zo veel mogelijk te voorkomen, worden eikenbomen preventief met een biologisch middel bespoten. Hiervoor wordt gebruik gemaakt van een bacterie. Bij het bespuiten van de eiken wordt rekening gehouden met de kaarten van de Vlinderstichting. Locaties waarvan bekend is dat er bijzondere vlindersoorten voorkomen (bijvoorbeeld de Iepenpage), worden niet bespoten.

  In hoeverre bespuiten in wordt gezet, is afhankelijk van de plaagdruk. Bij een lage plaagdruk (wordt bepaald aan de hand van monitoring) worden er minder eiken bespoten: niet alle soorten eiken worden bespoten en de gebieden waar sprake is van lage risico's worden niet meegenomen. In 2021 hebben we, samen met het CNME 138 mezenkastjes opgehangen aan eikenbomen langs een aantal grote wegen. Een groot deel van de mezenkastjes worden gebruikt door kool- en pimpelmezen die deze rupsen eten.

- Andere insecten in bomen: we zetten voor insecten, die boom gebonden zijn en voor overlast zorgen, zoveel mogelijk biologische vijanden in, zoals lieveheersbeestjes, sluipwespen en roofmijten, denk bijvoorbeeld aan de overlast veroorzaakt door bladluizen bij linden en esdoorns. We maken bladeren minder aantrekkelijk voor dierplagen en verbeteren de vitaliteit van de boom door bespuiting met natuurlijke middelen. Ook worden volwassen insecten tijdens de wintermaanden verwijderd, om overlast (van larven) in het voorjaar en de zomer te verminderen.

-

6.6 Overlast gevende overige dieren

6.6.1 Steenmarters

De steenmarter is een beschermde diersoort die onze bebouwing gebruikt als schuil- en nestplaats en eet onder andere muizen, ratten, en vogels. Steenmarters kunnen overlast veroorzaken in woningen door geluid en stank, maar ook door het knagen aan de bekabeling van auto's. Jaarlijks komen er zo'n 30 meldingen binnen over overlast van de steenmarter. Melders worden gecontacteerd door de medewerker faunabeheer en krijgen advies over wering. De gemeente onderneemt zelf geen actie om steenmarters te weren of ontmoedigen.

6.6.2 Ganzen

De meeste hinder van ganzen wordt ondervonden op sportvelden, recreatieve gazons en in/op de waterpartijen (eutrofiëring). Het betreft op dit moment de Nijlgans en de Grote Canadese Gans, beide invasieve exoten die voor zoveel poep zorgen, dat de velden niet bespeelbaar moeten worden verklaard. Met name deze onbeschermde exoten zorgen voor de nu bekende overlast, maar andere soorten ganzen, zoals de grauwe gans en de brandgans staan ook bekend

als overlast gevend, met name op agrarische percelen. Deze laatste categorie van overlast kan alleen worden aangepakt met inzet van een vergunning via de faunabeheereenheid aangezien de desbetreffende inheemse ganzen soorten beschermd zijn.

Op een aantal plekken in Maastricht zitten zoveel (uitheemse) ganzen bij elkaar (mede doordat ze gevoerd worden), dat ze een negatief effect hebben op de oevers van de vijvers. Door de vele uitwerpselen – die ook een negatieve invloed hebben op de waterkwaliteit – en het vertrappen van de bodem, groeit hier vrijwel niets meer.

Op een aantal sportcomplexen wordt er al gewerkt met werende maartregelen. De effectiviteit is daarbij wisselend en nog onvoldoende aangetoond.

Bij overige graslanden en vijvers is het wellicht in de toekomst benodigd om verschillende optische weringsmiddelen in te zetten teneinde ganzen te verjagen. De inzet van auditieve middelen is niet overal haalbaar/acceptabel in verband met overlast voor omwonenden.

Er dient gestreefd te worden naar het indammen van de populatie van deze uitheemse ganzen. Voorbeelden van diervriendelijke manieren zijn:

- Afvangen ganzen en deze onderbrengen bij een (beschikbare) opvang.
- Nestbewerking, hiermee wordt voorkomen dat de populatie verder groeit.
- Een (tijdelijke) hondenlosloopgebied instellen ter plekke van veel broedende ganzen.
- Eilandjes in de vijvers via een smalle plank toegankelijk maken voor vossen, zodat er niet meer gebroed gaat worden

De minst diervriendelijke keuze is natuurlijk het doden door afschot of wegvangen en doden met gas van ganzen. Dit wordt slechts middels een vooraf toegepaste afwegingskader overlast ingezet. Dit kader is te vinden in bijlage 8.3.

Acties en voorstellen:

- Indammen populaties uitheemse ganzen volgens afwegingskader overlast.
  Inschatting kosten: € 3.000 per jaar; dit wordt opgenomen in het werkbudget.

6.6.3 Stadsduiven

Op een aantal plekken in de Maastrichtse binnenstad komen grote aantallen stadsduiven (meestal verwilderde postduiven) voor. In de buurt van terrassen of andere drukke locaties kan dit leiden tot overlast door de uitwerpselen.

Duiven worden aangetrokken tot plaatsen waar voedsel beschikbaar is, dus het minimaliseren van voedselbronnen is belangrijk om duivenoverlast te verminderen.

Mogelijkheden om de voedselbronnen te minimaliseren zijn communicatie over dieren voeren (inclusief plaatsen van borden) of het opnemen van een voederverbod in de APV. Deze laatste wordt minder effectief geacht, aangezien de meeste mensen (ook toeristen) niet op de hoogte zijn van de APV.

Een andere mogelijkheid om de duivenstand te verminderen is het toepassen van geboortebeperking bij stadsduiven. Tongeren (België) en Heerlen zijn in 2017 begonnen met dit beleid, geïnspireerd door Venetië. De resultaten in Heerlen zijn positief; er is een substantiële afname van het aantal duiven waargenomen. Als de duivenoverlast toeneemt, zal Maastricht overwegen deze werkwijze toe te passen, indien andere preventieve maatregelen

niet voldoende effectief zijn. Het is een intensieve methode doordat er iemand toezicht moet houden op het middel, totdat het opgegeten is.

Het is overigens belangrijk te beseffen dat het hier niet gaat over de inheemse soorten houtduif, Turkse tortel of holenduif. Deze worden niet bestreden; ze komen ook zelden in grote getalen voor.

Acties en voorstellen:

- Indammen populatie stadsduiven volgens afwegingskader overlast.
  Inschatting kosten: € 10.000 per jaar; dit wordt opgenomen in het werkbudget.

6.6.4 Roeken

Op sommige plaatsen wordt in de stad overlast ervaren van roeken. Met name de plaatsen waar ze in grote aantallen in bomen broeden. Het geluid en de uitwerpselen zorgen voor veel overlast op plekken waar de kolonies zich vlak bij woningen bevinden.

De roek is een beschermde soort en ook zijn nest is jaarrond beschermd. De aantallen van de soort nemen nog altijd drastisch af. Het verjagen van roeken of het verwijderen of verplaatsen van hun nesten mag niet. Het eventueel verplaatsen van een kolonie kan enkel wanneer er een roekenplan (en vergunning) wordt gemaakt, waarin nieuwe kolonies worden voorzien en dus nieuwe plekken met hoge bomen worden gerealiseerd.

Op dit moment is er geen kolonie (meer) aanwezig op een ongewenste plek, maar dit kan in de toekomst veranderen.

Acties en voorstellen:

- We monitoren de roekenkolonies in de stad en nemen maatregelen conform afwegingskader overlast.

6.6.5 Spreeuwen

De spreeuw is een inheemse vogelsoort die bekend staat om zijn enorme zwermen in het najaar. Dit is een prachtig gezicht. Spreeuwen vanuit het noorden voegen zich dan bij onze eigen spreeuwen. Hierdoor zijn er op momenten wel evenveel spreeuwen als inwoners in ons land. Deze spreeuwenzwermen strijken in bomen neer om te overnachten en dat kan enorme overlast van geluid en uitwerpselen veroorzaken.

Sinds een aantal jaren zwermt en rust een grote groep spreeuwen in Wyck. Primair beschouwen we dit als een natuurlijk gegeven en ondernemen hierin slechts actie als de overlast buitenproportioneel is. De spreeuw is net als de roek beschermd. Mogelijkheden om de overlast te bestrijden is enkel het wegjagen van de zwerm, met als risico dat elders het probleem zich gaat voordoen.

6.6.6 Wespen en hoornaars

Sommige wespen (met name de Duitse wesp) in het najaar kunnen enorm vervelend zijn, zeker in de nabijheid van zoetigheid. Dit heeft er mee te maken dat wespen in het najaar zelf op zoek gaan naar zoetigheid die voorheen in het nest werd verstrekt. Daarnaast kunnen mensen allergisch zijn voor steken; kortom de wesp wordt niet alom gewaardeerd.

Wespen en (inheemse) hoornaars worden door de gemeente alleen bestreden als de nesten zich in de openbare ruimte bevinden, op een plek waar veel mensen komen of andere risico's optreden. Is dit niet het geval, dan is bestrijding niet nodig. Een wespen- of hoornaar nest sterft in de winter af. Bestrijding van wespennesten op particuliere grond is de verantwoordelijkheid van de eigenaar.

6.7 Exoten

6.7.1 Invasieve exoten

In Nederland worden invasieve exoten, dieren die hier niet van nature voorkomen maar door menselijk handelen hier belanden, bestreden vanwege hun schadelijke impact op de inheemse biodiversiteit.

De EU-exotenverordening beoogt schade door invasieve exoten aan de biodiversiteit te voorkomen. Op de daarbij horende Unielijst staan invasieve plant- en diersoorten opgenomen waarvoor een Europees verbod geldt op bezit, handel, kweek, transport en import. Daarnaast zijn de lidstaten verplicht om voor deze soorten maatregelen te nemen (variërend van preventie, snelle uitroeiing, beheersings-, tot herstelmaatregelen). De uitvoering van de exotenverordening is voor de meeste Unielijst soorten door het Rijk gedecentraliseerd aan de provincies. Provincie Limburg geeft uitvoering aan deze taak conform haar Plan van Aanpak Invasieve soorten. Hierin hanteert de Provincie 3 categorieën met ieder een eigen bestrijdingsstrategie en ambitie (categorie 1: te verwijderen Unielijstsoorten, categorie 2: te beheersen Unielijstsoorten, categorie 3: Provinciale zorgsoorten/niet-Unielijstsoorten). Met name voor de wijdverspreide soorten is er een medeverantwoordelijkheid voor andere overheden en terreineigenaren (zoals de gemeente Maastricht) in het kader van hun publieke taak en/of eigendom.

In Maastricht vormen invasieve exoten ook binnen de gemeentegrenzen een probleem, waar ze directe overlast veroorzaken voor zowel mensen als de natuur. Voorbeelden hiervan zijn de Grote Canadese- of Nijlgans die overlast veroorzaken op sportvelden, uitheemse waterschildpadden die een bedreiging vormen voor kikkerdril en insecten, Amerikaanse rivierkreeftjes die inheemse soorten verdringen, wasberen die concurreren met inheemse roofdieren en overlast veroorzaken door het doden van huisdieren en het doorzoeken van vuilnisbakken, en de Aziatische hoornaar die schadelijk is voor bestuivende insecten en agressiever is dan de Europese, inheemse, soort.

Vanwege de problemen die waterschildpadden veroorzaken voor de natuur en het dierenleed dat ermee gepaard gaat, zullen deze dieren worden verwijderd uit

Maastricht. Samenwerking met Stadsbeheer en gespecialiseerde schildpaddenopvangen zal plaatsvinden om deze dieren op te vangen. Inwoners worden via communicatie en borden gewaarschuwd tegen het dumpen van schildpadden in de natuur vanwege de strafbaarheid en het veroorzaken van dierenleed.

Acties en voorstellen:

- Afvangen bestaande groepen waterschildpadden en nemen van preventieve maatregelen om te voorkomen dat andere schildpadden gedumpt worden in de natuur. Inschatting kosten: € 5000 per jaar; dit wordt opgenomen in het werkbudget.

6.7.2 Niet-invasieve exoten

Naast invasieve exoten, zijn er ook exoten die wel in onze natuur leven (maar hier oorspronkelijk niet vandaan komen), maar niet invasief zijn. Zij hebben minder impact op onze natuur, maar kunnen wel een negatief effect hebben op inheemse soorten. Denk bijvoorbeeld aan de Amerikaanse rode eekhoorn, die minder impact heeft dan de Grijze eekhoorn die eveneens een exoot is, maar daadwerkelijk een grote impact heeft op onze inheemse eekhoorn.

Als de Huis- en Hobbydierenlijst van kracht wordt, zal het aantal exoten in onze natuur naar alle waarschijnlijkheid toenemen. De vraag hoe we hiermee om moeten gaan zal ook onderdeel moeten worden van een breder dierplagenbeleid.

6.7.3 Exotische diersoorten

Door klimaatveranderingen gaan we meer te maken krijgen met exotische diersoorten die hier niet van nature voorkomen. Deze kunnen voor overlast en ziektes (bij mens en dier) zorgen. Deze dieren komen hier soms zelf naar toe door de klimaatveranderingen maar ook door bijvoorbeeld internationale transporten (denk aan de Aziatische tijgermug die via autobanden ons land in is gekomen en door de warme winters weet te overleven).

6.7.4 Afwegingskader overlast

Teneinde een afweging te maken of we bij voorkomende last maatregelen moeten nemen of kunnen nemen is er in deze nota (bijlage 8.3) een afwegingskader overlast opgenomen. In dit kader, dus in de afwegingen, is meegenomen welke omvang de last heeft, of het een beschermde soort betreft, of het invasieve exoot betreft waarbij de provincie Limburg aan zet is, of het een exoot is waar we zelf kunnen/mogen handelen en als laatste of het een plaagdier is.

Dit afwegingskader is niet bedoeld om af te wegen ten tijde van acute dreiging, zoals bijvoorbeeld een wild zwijn of wolf in een stadspark; dan worden de afwegingen namelijk gemaakt via de politie, als bevoegd gezag voor openbare veiligheid.

De aanpak van de bruine rat is vastgelegd in de Uitvoeringsnotitie rattenbeheer.
Aanpak van invasieve exoten die tot de provinciale categorie 1 van de Unielijst behoren, valt onder de verantwoordelijkheid van de Provincie Limburg. Daarbij bekijken we of het wenselijk

is de provincie te ondersteunen vanuit de gemeente. Voorbeeld hierbij is de Aziatische hoornaar; deze heeft namelijk enorme impact op de openbare ruimte.

In het kader wordt in eerste instantie gekeken naar de urgentie (bepaald aan de hand van impact op de volksgezondheid, mate van overlast en ecologische gevolgen), de beschermingsgraad van de soort en of er sprake is van exoten. De aanpak valt uiteen in preventieve maatregelen, curatieve niet dodelijke maatregelen en uiteindelijk bij sommige categorieën in bestrijding (verplaatsen of doden).

Acties en voorstellen:

- Aanpak van overige, thans niet voorziene, overlast gevende dieren en (invasieve) exoten/diersoorten.
  Inschatting kosten: € 2.000 per jaar; dit wordt opgenomen in het werkbudget.

6.8 Samenvatting, voorstellen en acties

De dieren in het wild zullen steeds meer hun plek innemen in onze stad, omdat wij steeds meer van hun natuurlijke habitat hebben ingenomen. Het is dan een kwestie van samen te leren leven. Door enerzijds vergroening en anderzijds uitbreiding van de stad, komen mensen en wilde dieren elkaar steeds vaker tegen. Samen leren leven is daarom cruciaal.

Met de toenemende aanwezigheid van exoten in Nederland, wordt het integreren van exotenbeleid in een breder dierplagenbeleid steeds belangrijker om toekomstige overlast te beperken. Om hier zo goed mogelijk op voorbereid te zijn nemen we als gemeente een aantal maatregelen:

Onderwerp	Inschatting kosten/jaar
Op het moment dat er diersoorten door onze infrastructuur worden aangereden, bekijken we de urgentie en mogelijkheden rondom maatregelen.	€ 1.000
Indammen populaties uitheemse ganzen volgens afwegingskader overlast.	€ 3.000
Indammen populatie stadsduiven volgens afwegingskader overlast.	€ 10.000
We monitoren de roekenkolonies in de stad en nemen maatregelen conform afwegingskader overlast.	
Afvangen bestaande groepen waterschildpadden en nemen van preventieve maatregelen om te voorkomen dat andere schildpadden gedumpt worden in de natuur.	€ 5.000
Aanpak van overige, thans niet voorziene, overlast gevende dieren en (invasieve) exoten/diersoorten.	€ 2.000

Bij de planning is rekening gehouden met de inzet van 1, 0 FTE Adviseur Dierenwelzijn.

7. Begroting en planning

7.1. Kosten en beschikbare middelen

In deze nota Dierenwelzijn is een aantal nieuwe acties benoemd die in de komende periode extra worden uitgevoerd, naast de reeds lopende zaken. Om dit gehele pakket mogelijk te maken is extra geld benodigd. Er zijn al bestaande budgetten opgenomen en met name de extra inzet van de nieuwe functie adviseur dierenwelzijn is enkel mogelijk als er extra middelen worden vrijgemaakt. En aan het andere kant is het ook zo dat het uitgebreide takenpakket enkel kan worden uitgevoerd als er een extra functionaris wordt aangesteld.

Om inzicht te krijgen in het noodzakelijk extra budget worden de bestaande budgetten toegelicht, daarna worden de extra middelen toegelicht.

7.1.1 Huidige begroting

Huidige begroting		
Naam	Toelichting	Bedrag
Gemeentelijke hulp aan dieren	Dit is het bedrag beschikbaar voor de zorg voor kadavers, honden/katten en overige dieren.	€ 129.193
Noodfonds	Deze post is bedoeld om acuut noodlijdende dieren te helpen (bijv. dierenartskosten).	€ 4.000
Kapitaalslasten	Betreft een vaste post als bijdrage aan de regionale dierenopvang te Born.	€ 19.706
Werkbudget dierenwelzijn	Een budget benodigd bij de algemene uitoefening van taken.	€ 25.000
Subsidie dierenpark	Het budget benodigd voor het onderhoud van het dierenpark en directe omgeving.	€ 49.936
Subsidie De Heeg	Het beschikbaar subsidiebedrag ten behoeve van Kinderboerderij De Heeg.	€ 15.898
Totaal beschikbaar		€ 243.733

Toelichting:
De post “Gemeentelijke hulp aan dieren” wordt ingezet om de zorg voor hulpbehoevende dieren zo goed mogelijk uit te voeren. Afrekening van deze zorg gebeurt altijd op basis van het aantal geholpen dieren, waardoor de exacte jaarlijkse kosten vooraf niet kunnen worden ingeschat. Het budget is in de voorgaande jaren voldoende gebleken.

Het noodfonds is als post opgenomen binnen begrotingspost “Gemeentelijke hulp aan dieren”.

De post Kapitaalslasten betreft een intergemeentelijk overeengekomen bedrag van de jaarlijkse afschrijving en rente op de investering van het regionale dierenopvangcentrum te Born, vastgelegd in een langjarige overeenkomst (2012-2037).

De post “Subsidie dierenpark” heeft betrekking op de kosten die gemaakt worden voor het onderhouden van het dierenpark zoals beschreven in paragraaf 5.2.2, specifiek de damherten, de volière en het aangrenzend openbaar groen.

De post “Subsidie De Heeg” is bedoeld als subsidie voor Kinderboerderij De Heeg en staat in de begroting onder budget ‘groen’. Voor de overige kinderboerderijen was zoals aangegeven geen subsidie beschikbaar.

De posten “Subsidie De Heeg” en “Subsidie dierenpark” worden jaarlijks geïndexeerd conform vigerende afspraken.

7.1.2 Werkbudget dierenwelzijn

In de nota komt een aantal keren naar voren dat er acties uitgevoerd worden waarvan de kosten gedekt worden uit het werkbudget. Het bestaande werkbudget is sinds 2023 opgenomen in de begroting en was bedoeld voor de totstandkoming van deze nota. In de nota wordt per actiepunt aangegeven wanneer de kosten voor de actiepunten gedekt worden uit het werkbudget. De bedragen zijn in veel gevallen voorzichtige prognoses van de kosten. Voor de volledigheid hierbij een opsomming van de actiepunten die worden opgenomen in het werkbudget (aangevuld met een zeer beperkt ‘onvoorzien’).

Werkbudget dierenwelzijn	Inschatting/jaar
Stickers gratis voor de inwoners van de gemeente Maastricht beschikbaar stellen.	€ 1.000
Het voeren van dieren tegengaan door actieve communicatie (op locatie).	€ 1.000
Ondersteunen van chip- en registratie acties in samenwerking met dierenartsen en andere partijen en communicatie over de noodzaak hiervan.	€ 5.000
Op het moment dat er diersoorten door onze infrastructuur worden aangereden, bekijken we de urgentie en mogelijkheden rondom maatregelen.	€ 1.000
Indammen populaties uitheemse ganzen volgens afwegingskader overlast.	€ 3.000
Indammen populatie stadsduiven volgens afwegingskader overlast.	€ 10.000
Afvangen bestaande groepen waterschildpadden en nemen van preventieve maatregelen om te voorkomen dat andere schildpadden gedumpt worden in de natuur.	€ 5.000
Aanpak van overige, thans niet voorziene, overlast gevende dieren en (invasieve) exoten/diersoorten.	€ 2.000
Onvoorzien	€ 2.000
Totaal:	€ 30.000

Met bovenstaande overzicht is er een onderbouwing gegeven van de noodzaak van een dergelijk werkbudget. Het is belangrijk dat er met de instelling van het werkbudget flexibiliteit wordt ingebouwd om de verschillende maatregelen uit te voeren.

7.1.3 Nieuwe begroting dierenwelzijn

Onderstaande tabel geeft een voorstel voor de nieuwe begroting. Sommige onderdelen worden overgenomen uit de voorgaande nota, aangezien deze meerjarig vastliggen. Andere onderdelen zijn nieuw en vragen een verhoging (zoals werkbudget) of vragen om een geheel nieuwe post. De belangrijkste post is het budget voor de nieuwe functie dierenwelzijn. Als dit budget niet wordt vrijgemaakt is de realisatie van de genoemde taken en maatregelen in deze nota niet haalbaar. Uit deze tabel volgt ook de meerjarige financiële implicaties van deze nota: de extra structurele kosten.

Nieuwe begroting				
Naam	Toelichting	Bedrag oud	Verschil	Bedrag nieuw
Gemeentelijke hulp aan dieren	Dit is het bedrag beschikbaar voor de zorg voor honden/katten, overige dieren en kadavers.	€ 129.193	€ 0	€ 129.193
Noodfonds	Post is bedoeld om acuut noodlijdende dieren te helpen (dierenartskosten).	€ 4.000	+ € 6.000	€ 10.000
Kapitaalslasten	Betreft een vaste post als bijdrage aan de intergemeentelijke dierenopvang te Born.	€ 19.706	€ 0	€ 19.706
Werkbudget dierenwelzijn	Een budget benodigd bij de algemene uitoefening van taken.	€ 25.000	+ € 5.000	€ 30.000
Subsidie dierenpark	Het budget benodigd voor het onderhoud van het dierenpark en directe omgeving.	€ 49.936	€ 0	€ 49.936
Subsidie De Heeg	Het beschikbaar subsidiebedrag ten behoeve van Kinderboerderij De Heeg. Omvorming naar opdrachtverlening kinderboerderijen (3) en uitbreiding.	€ 15.898	+ € 20.000	€ 35.898
Dierenbuddy pilot	Het bedrag opgenomen ten behoeve van de dierenbuddy pilot, zie 3.2.5.in afstemming met sociaal.	€ 0	+ € 15.000	€ 15.000
1 FTE adviseur dierenwelzijn	De adviseur dierenwelzijn is benodigd om dieren-welzijnstaken op te pakken zoals beschreven in de nota.	€ 0	+ €110.000	€ 110.000
Totaal		€ 243.733	€ 156.000	€ 399.733

Uit bovenstaande tabel volgt dat er voor de uitvoering van de voorliggende nota structureel € 156.000 extra benodigd is. Daarbij is de adviseur dierenwelzijn structureel opgenomen, aangezien dit een voorwaarde is om dierenwelzijnstaken zoals opgenomen in de nota op te pakken.

De omvorming naar opdrachten ten behoeve van educatie bij kinderboerderijen wordt pas effectief in 2026. Het jaar 2025 is een overgangsjaar waarbij de bestaande subsidie in stand wordt gehouden. Hierdoor is in 2025 eenmalig € 136.000 extra benodigd, daarna structureel € 156.000.

7.2. Overzicht van de acties en planning

Onderwerp	Planning	Inschatting kosten/jaar
We zetten samenwerking met dierenartsen en andere organisaties die hulp aan dieren verlenen constructief door.	Continue	-
Constructief overleg initiëren tussen medewerkers van het sociaal domein en diereninstanties zoals de dierenpolitie en de Dierenbescherming.	2025 Q2	-
We starten een Dierenbuddy pilot en stemmen dit af met het sociale domein.	2025 Q3	€ 15.000
Uitbreiding van het reeds beschikbare noodfonds voor o.a dierenartskosten (van minima) en (preventieve) communicatie.	Raadsbesluit	€ 10.000
Stickers gratis voor de inwoners van de gemeente Maastricht beschikbaar stellen om hulpdiensten te waarschuwen dat er dieren in huis zijn.	2026	€ 1.000
Het voeren van dieren tegengaan door actieve communicatie (op locatie).	Continue	€ 1.000
Het aanstellen van een adviseur dierenwelzijn (1 FTE) voor het uitvoeren van dierenwelzijnstaken.	Raadsbesluit	€ 110.000

Onderwerp	Planning	Inschatting kosten/jaar
A. We communiceren richting inwoners over de negatieve gevolgen van het dumpen van dieren voor de dieren zelf en de omgeving. B. We informeren inwoners over opvangmogelijkheden voor huisdieren.	2026 Q2	-
Opstellen richtlijnen ten aanzien van hondenlosloopgebieden en agressieve honden.	2028	-
Ondersteunen van chip- en registratie acties in samenwerking met dierenartsen en andere partijen en communicatie over de noodzaak hiervan.	2025/2026	€ 5.000
Samenwerking aangaan met opvangen voor diverse soorten dieren. Communicatie en voorlichting geven aan inwoners over de aanschaf van huisdieren, maar ook waar zij terecht kunnen met hun vragen over verzorging en het afstaan van dieren.	2027	-

Onderwerp	Planning	Inschatting kosten/jaar
Subsidieverstrekking voor kinderboerderijen omvormen naar opdrachtverlening in het kader van voorlichting over dieren(welzijn). Structureel aanvullen beschikbaar budget met €20.000.	2025 Q4	€ 20.000
Bij een vergunningsaanvraag van een evenement wordt er nagevraagd of er dieren ingezet worden. Is dat het geval, dan verwijzen we naar de aangifteplicht bij NVWA en we vragen advies op bij de (dieren)politie.	2025 Q2	-
Opnemen van een bepaling ten aanzien van de plaatsing van honingbijkasten in de APV/Omgevingsplan.	2028	-

Onderwerp	Planning	Inschatting kosten/jaar
Op het moment dat er diersoorten door onze infrastructuur worden aangereden, bekijken we de urgentie en mogelijkheden rondom maatregelen.	Continue	€ 1.000
Indammen populaties uitheemse ganzen volgens afwegingskader overlast.	2026/2027	€ 3.000
Indammen populatie stadsduiven volgens afwegingskader overlast.	2025/2026	€ 10.000
We monitoren de roekenkolonies in de stad en nemen maatregelen conform afwegingskader overlast.	Continue	
Afvangen bestaande groepen waterschildpadden en nemen van preventieve maatregelen om te voorkomen dat andere schildpadden gedumpt worden in de natuur.	2025/2026	€ 5.000
Aanpak van overige, thans niet voorziene, overlast gevende dieren en (invasieve) exoten/diersoorten.	Onbekend	€ 2.000

Aldus besloten door de raad der gemeente Maastricht in zijn openbare vergadering van 25 februari 2025.

de griffier,

Digitaal ondertekend door - P. Peeters
op 14-03-2025

de voorzitter,

Digitaal ondertekend door - W. Hillenaar
op 14-03-2025

8. Bijlagen

8.1 Begrippen en afkortingen

APV	Algemene Plaatselijke Verordening. Een set van regels en voorschriften die door een gemeente wordt vastgesteld om de openbare orde, veiligheid, gezondheid en het milieu binnen de gemeentegrenzen te reguleren.
Biodiversiteit	De diversiteit van het leven, bekend als biodiversiteit, omvat een rijke variatie aan organismen zoals dieren, planten, mensen, schimmels en micro-organismen. Biodiversiteit is de essentie van onze natuurlijke wereld, waarin elk organisme, inclusief genetische variaties, bijdraagt aan het ecosysteem en zo het delicate evenwicht van de natuur handhaaft.
CNME	Centrum voor Natuur en Milieu Educatie
DB	Dierenbescherming
Dierenwelzijn	Dierenwelzijn gaat over het welbevinden van dieren op fysiek en mentaal vlak, positief of negatief ervaren. Een positieve staat betekent voldoende vrijheid om natuurlijke gedragspatronen te vertonen en adequaat te kunnen reageren op omstandigheden. De vijf vrijheden van Brambell dienen als maatstaf voor positief welzijn van dieren. Dit betekent vrij zijn van: - honger en dorst en onjuiste voeding, - fysiek en thermaal ongemak, - pijn, - verwondingen, ziekte, - angst en chronische stress en dat ze normaal gedrag kunnen vertonen. Deze vijf vrijheden zijn wettelijk vastgelegd in Wet dieren.
Ecologie/ecologisch	Ecologie is een wetenschappelijke discipline die zich bezighoudt met de studie van de interacties tussen levende organismen en hun omgeving. De centrale doelstelling van ecologie is het begrijpen van de structuur, functie en dynamiek van ecosystemen en hoe deze worden beïnvloed door natuurlijke processen en menselijke activiteiten.
FBE	Faunabeheereenheid
Gehouden dieren	Ook wel huisdieren. Een dier dat specifiek is gefokt of getraind om te leven in nauwe associatie met mensen, meestal in een huiselijke omgeving. Deze dieren worden vaak gehouden voor gezelschap, amusement of functionele doeleinden, zoals bewaking, ongediertebestrijding of hulp bij werkzaamheden. Dit zijn dieren die niet (meer) in de natuur kunnen overleven en van de mens afhankelijk zijn.
Hobbydieren	Een hobbydier is een dier dat wordt gehouden voor recreatieve doeleinden of als hobby, en niet primair voor commerciële of productieve doeleinden zoals landbouw of veeteelt. Bijvoorbeeld schapen, geiten, runderen, varkens en kippen.
Huis- en hobbydierenlijst	Ook wel positieflijst. Een lijst waarop de (zoog)dieren vermeld staan die geschikt worden geacht als huisdier te houden.
Intrinsieke waarde	Deze waarde erkent dat dieren een eigen belangrijkheid en waardigheid hebben, los van hun nut voor menselijke doeleinden. Het concept van intrinsieke waarde benadrukt dat dieren recht hebben op respect en consideratie op basis van hun eigen bestaan en welzijn, los van menselijke belangen.
Jacht en beheer	Beheer omvat de praktijk van het achtervolgen, vangen, doden of beheren van dieren voor verschillende doeleinden: benuttingsjacht en beheer gericht op schadebestrijding, veiligheid of populatiebeheer. Benuttingsjacht omvat het doden van vijf soorten dieren - haas, konijn, fazant, wilde eend en houtduif – voor consumptie binnen het jachtseizoen en onder bepaalde voorwaarden. Voor beheer gericht op schadebestrijding, veiligheid of populatiebeheer heeft de provincie de bevoegdheid om een

	wildbeheereenheid een vergunning te verlenen om specifieke dieren voor deze doeleinden te beheren.
Klimaatverandering	Klimaatverandering verwijst naar de langdurige en significante veranderingen in de gemiddelde weerspatronen van de aarde, zoals temperatuur, neerslag, windpatronen en extreme weersomstandigheden. Dit veroorzaakt een verstoring van het natuurlijke broeikaseffect, resulterend in opwarming van de aarde en veranderingen in klimaatpatronen die van invloed zijn op ecosystemen, weerpatronen, zeespiegelstijging en de levensomstandigheden van mens en dier.
LID	Landelijke Inspectiedienst Dierenwelzijn (voorheen Dierenbescherming)
NVWA	Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit
RVO	Rijksdienst voor Ondernemend Nederland
SMP	Soortenmanagementplan
Unielijst	Deze lijst omvat specifieke diersoorten die als invasief worden beschouwd en daarom restricties hebben op hun import, handel en bezit om mogelijke schade aan de inheemse biodiversiteit en ecosystemen te voorkomen.
WBE	Wildbeheereenheid
Zorgplicht	In de Omgevingswet - Aanvullingsspoor natuur is bepaald dat iedereen een zorgplicht heeft voor wilde dieren en planten en hun leefomgeving, en dat men geen handelingen uitvoert die negatieve gevolgen hebben voor flora en fauna.
Dierenwelzijn	Dierenwelzijn gaat over het welbevinden van dieren op fysiek en mentaal vlak, positief of negatief ervaren. Een positieve staat betekent voldoende vrijheid om natuurlijke gedragspatronen te vertonen en adequaat te kunnen reageren op omstandigheden. De vijf vrijheden van Brambell dienen als maatstaf voor positief welzijn van dieren. Dit betekent vrij zijn van: - honger en dorst en onjuiste voeding, - fysiek en thermaal ongemak, - pijn, - verwondingen, ziekte, - angst en chronische stress en dat ze normaal gedrag kunnen vertonen. Deze vijf vrijheden zijn wettelijk vastgelegd in Wet dieren.
Inheemse diersoorten	Inheemse diersoorten zijn dieren die van nature voorkomen in Nederland en die zich historisch gezien hebben ontwikkeld en aangepast aan de ecologische omstandigheden van het gebied waarin zij leven. Deze soorten zijn van nature aanwezig in het ecosysteem en spelen vaak een cruciale rol in het handhaven van de biodiversiteit en het functioneren van het ecosysteem. De meeste inheemse soorten zijn beschermd. Inheemse diersoorten worden onderscheiden van exotische of invasieve soorten (zoals wasberen), die van elders zijn geïntroduceerd en potentieel schadelijk kunnen zijn voor het inheemse ecosysteem en van verwilderde dieren, zoals stadsduiven.
Intrinsieke waarde	De Wet dieren erkent de intrinsieke waarde van dieren als wezens met eigenwaarde, ongeacht hun relatie met de mens. Dit impliceert dat bij beslissingen over dieren of hun leefomgeving, hun welzijn niet structureel of substantieel mag worden aangetast.
Invasieve exoot	Een invasieve exoot is een dier die zich buiten zijn natuurlijke verspreidingsgebied heeft gevestigd en zich snel verspreidt en schade toebrengt aan het inheemse ecosysteem, de biodiversiteit of menselijke belangen. Deze soorten worden vaak geïntroduceerd door menselijke activiteiten, zoals handel of transport.
Zorgplicht	De Omgevingswet onderdeel soortenbescherming (verbodsartikelen opgenomen in het onderdeel BAL) bepaalt dat iedereen zorgplicht heeft voor wilde dieren en planten en hun leefomgeving, en dat men geen handelingen uitvoert die negatieve gevolgen hebben voor flora en fauna.

8.2 Wet- en regelgeving

Dierenwelzijn is verankerd in de volgende wet- en regelgeving:

Wet dieren
In de Wet dieren is de zorgplicht voor dieren geregeld. Dit betekent dat handelingen die mogelijk schade kunnen toebrengen aan dieren niet zijn toegestaan, moeten worden voorkomen of beperkt moeten worden. Ook staat in de Wet dieren dat iedereen verplicht is een dier in nood te helpen en dat het verboden is een dier de benodigde zorg te onthouden. De Wet dieren omschrijft tevens welke dieren gehouden mogen worden en onder welke omstandigheden. Daarbij bepaalt de Wet dieren hoe met dieren moet worden omgegaan en waarvoor dieren kunnen worden ingezet.

Burgerlijk Wetboek
Burgerlijk Wetboek (5:8 lid 3) geeft aan wat de rol van de gemeente is met betrekking tot gevonden dieren. Hierin staat namelijk dat een gemeente verplicht is om gevonden dieren (dieren met een vermoedelijke eigenaar), minimaal twee weken te bewaren en te verzorgen. In die twee weken heeft de eigenaar de mogelijkheid om het dier op te halen. Als de eigenaar zich niet binnen die termijn meldt bij de gemeente, dan kan de gemeente het dier verkopen of weggeven.

Algemene wet bestuursrecht
De Algemene wet bestuursrecht stelt dat, in het geval van huisontruimingen, arrestaties en gedwongen opname, de gemeente bestuursdwang kan toepassen voor het meevoeren en opslaan van zaken die daarvoor in aanmerking komen. Hieronder valt ook de opvang en het vervoer van dieren, en ontstaat een zorgplicht voor dieren die betrokken zijn bij huisontruimingen. De gemeente heeft hier een verplichte opvangtermijn van maximaal 13 weken en is daarmee ook verantwoordelijk voor het vervoer naar een passende opvanglocatie.

Wet veiligheidsrisico's
Volgens artikel 2 van de Wet veiligheidsrisico's (Wvr) is het college van burgemeester en wethouders belast met het organiseren van brandweerzorg, rampenbestrijding, crisisbeheersing en geneeskundige hulpverlening. In artikel 3, lid 1, onderdeel b van de Wet veiligheidsrisico's staat dat de brandweer in haar taken moet zorgen voor de veiligheid van mens én dier.

De Omgevingswet
Per 1 januari 2024 is de Omgevingswet ingegaan. Deze wet heeft tot doel om alle bestaande wetten en regels met betrekking tot de fysieke leefomgeving te bundelen en vereenvoudigen. Het beoogt een integrale benadering te bieden voor ruimtelijke ordening, milieu, natuur en waterbeheer. De controlerende taak van de gemeente wordt groter: nadelige gevolgen van projecten moeten duidelijk in kaart zijn om te voorkomen dat er vergunningen worden verleend die schade aan planten en dieren veroorzaken. De Flora- en Faunacheck (quickscan) is hier een belangrijk middel in.

Met het ingaan van de Omgevingswet is de Wet Natuurbescherming vervallen (per 1-1-2024). De regels van deze wet zijn opgenomen in de Omgevingswet via het Aanvullingsspoor natuur. Het Aanvullingsspoor Natuur voegt regels over natuurbescherming toe aan de Omgevingswet. De Wet Natuurbescherming is inhoudelijk als zodanig opgenomen in de omgevingswet.

Wet aanpak Woonoverlast
In het geval van langdurige overlast kan de burgermeester officiële waarschuwingen geven en

gedragsverandering afdwingen. De voorwaarde is dat buurtbemiddeling niets oplevert. In het kader van stank- en geluidsoverlast kan de gemeente op deze wijze ook effectief ingrijpen in situaties waarin het welzijn van huisdieren wordt aangetast.

Wet Publieke gezondheid
Preventie en bestrijding van dierplagen is verankerd in de Wet publieke gezondheid. De wet bepaalt dat de gemeente verantwoordelijk is voor de volksgezondheid bij het optreden van dierplagen. De burgemeester is verantwoordelijk voor de bestrijdingsmaatregelen als er gevaar is, of dreigt, voor de volksgezondheid. Ook het verwijderen van dode dieren uit de openbare ruimte is een gemeentelijke taak en valt onder deze wet.

Regeling gewasbeschermingsmiddelen en biociden
Plaagdierbestrijders werken sinds 2017 al volgens de IPM-methode om muizen, ratten en andere knaagdieren buiten te bestrijden. Vanaf 1 januari 2023 is deze methode ook verplicht bij de bestrijding van knaagdieren in gebouwen. Deze regeling gaat over de inzet van biociden (gif) voor de bestrijding van dierplagen.

Wet op de dierproeven
Om dierproeven te mogen uitvoeren heeft een instelling een instellingsvergunning van het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit nodig en de onderzoekers een projectvergunning van de Centrale Commissie Dierproeven. Bij uitoefening van bevoegdheden bij of krachtens deze wet wordt de erkenning van de intrinsieke waarde van het dier als algemeen uitgangspunt gehanteerd.

Overige relevante wet- en regelgeving:

- Vogelrichtlijn.
- Habitatrichtlijn.
- Landbouwwet.
- Visserijwet.
- Rode lijst.
- Unielijst.

8.3 Afwegingskader overlast

